

EMN

European Migration Network
Európska migračná sieť

SLOVAKIA
SLOVENSKO

Opatrenia pre neregulárnych migrantov dlhodobo zotrvávajúcich v krajine: prax a výzvy – príspevok SR

Štúdia EMN – dotazníková forma
november 2020

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Financované
Európskou úniou

Štúdia bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politík EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EÚ a v Nórsku v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti.

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, Migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdia – v dotazníkovej forme bola vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdii nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracovali (v abecednom poradí): Andrea Pracros Girmanová, Natália Ulrichová

Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

Predslov

Cieľom štúdie je poskytnúť prehľad o existujúcich politikách v členských krajinách EÚ a Nórsku zameraných na štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK), ktorí sa dlhodobo nachádzajú v neregulárnom postavení v konkrétnej krajine. Cieľom je preskúmať prístupy a opatrenia na centrálnej, ako aj regionálnej/miestnej úrovni, ktoré by mali takýto stav neregularity ukončiť a zároveň zmierniť sociálny dopad neregulárneho postavenia na štátnych príslušníkov tretích krajín. Takéto opatrenia môžu zahŕňať napr. poskytovanie základných služieb alebo podpory, nepriame opatrenia podporujúce návrat do krajiny pôvodu alebo inej tretej krajiny, alebo kroky k zlegalizovaniu pobytu týchto štátnych príslušníkov tretích krajín.

Štúdia pokrýva obdobie od roku 2015 do októbra 2020.

Cieľovou skupinou štúdie sú neregulárni migranti nachádzajúci sa v situácii dlhodobého neoprávneného pobytu, konkrétne:

- štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate a ktorých návrat napriek vydanému konečnému rozhodnutiu o návrate nebol vykonaný alebo bol odložený zo zákonných dôvodov (princíp non-refoulement, zdravotné alebo humanitárne dôvody) alebo z iných praktických dôvodov (napr. dotknutý štátny príslušník tretej krajiny nespôsobuje spoluprácu, alebo nespôsobuje jeho krajina pôvodu, alebo iné administratívne dôvody), a
- štátni príslušníci tretích krajín, ktorí nespĺňali alebo už nespĺňajú podmienky na vstup alebo pobyt v krajine EÚ (ako je stanovené Kódexom schengenských hraníc – Nariadenie EÚ 2016/399 alebo iné podmienky vstupu, zotrvania alebo pobytu v krajine EÚ) a ktorým nebolo vydané rozhodnutie o návrate, lebo štátne orgány o nich nevedia.

Metodologický prístup vypracovania štúdie – príspevku Slovenskej republiky (SR) – je založený predovšetkým na sekundárnych zdrojoch, najmä legislatívnych a informačných dokumentoch súvisiacich s danou problematikou. Významným zdrojom informácií a štatistík boli podklady a riadené rozhovory s Úradom hraničnej a cudzineckej polície P PZ (ÚHCP P PZ), so Slovenskou humanitnou radou (SHR), Ligou za ľudské práva (HRL), ako aj Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) v SR. Cenným zdrojom informácií boli odpovede na dotazníkové/emailové otázky zainteresovaných štátnych, ako aj neštátnych orgánov alebo inštitúcií na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, konkrétne: Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR), Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Centra právnej pomoci, Kancelárie verejného ochrancu práv, Združenia samosprávnych krajov SK 8¹, Bratislavského samosprávneho kraja, mesta Banská Bystrica, Centra pre výskum etnicity a kultúry a mimovládnej organizácie Mareena.

Na základe dotazníkovej formy štúdií z členských krajín EÚ a Nórska vypracováva EK súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení z členských štátov. Dotazníková forma štúdie za SR (a neskôr súhrnná správa) sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

¹ SK 8 je dobrovoľným, záujmovým a nezávislým združením samosprávnych krajov Slovenskej republiky.

Zoznam skratiek

- AVR** – asistovaný dobrovoľný návrat
- AVRR** – program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií
- CPP** – Centrum právnej pomoci
- ČŠ** – členský štát Európskej únie
- EK** – Európska komisia
- EMN** – Európska migračná sieť
- EPIM** – Európsky program pre integráciu a migráciu
- EÚ** – Európska únia
- HRL** – Liga za ľudské práva
- IOM** – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
- MBS** – maloletý/í bez sprievodu
- MIC** – Migračné informačné centrum
- MPSVaR SR** – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- MV SR** – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- MVO** – mimovládne organizácie
- P PZ** – Prezídium Policajného zboru
- SHR** – Slovenská humanitná rada
- SR** – Slovenská republika
- ŠPTK** – štátny príslušník tretej krajiny/štátni príslušníci tretích krajín
- ÚHCP P PZ** – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
- ÚPZC** – Útvar policajného zaistenia pre cudzincov
- ZMOS** – Združenie miest a obcí Slovenska
- Z. z.** – Zbierka zákonov SR

Zhrnutie

Štúdia Európskej migračnej siete (EMN) „Opatrenia pre neregulárnych migrantov dlhodobo zotrúvajúcej v krajine: prax a výzvy“ bola vybraná na vypracovanie Riadiacim výborom EMN v rámci pracovného programu na rok 2020. Štúdia je za každý členský štát EÚ a Nórsko vypracovaná na základe spoločnej špecifikácie – otázok uvedených v ďalšej časti textu.

Štúdia v tejto dotazníkovej podobe je rozdelená do piatich kapitol.

Prvá kapitola poskytuje informácie o základnej legislatíve a politických dokumentoch upravujúcich oblasť neregulárnej migrácie v SR. V kapitole sú definované základné kategórie neregulárnych migrantov v SR vychádzajúc z relevantnej legislatívy a administratívnej praxe, pričom základnými dokumentmi sú zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o pobyte cudzincov) a interné predpisy ÚHCP P PZ. Prvá kapitola takisto opisuje možnosti získania rôznych typov dokladov/pobytov alebo potvrdení v prípade, že ŠPTK bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale to nie je možné vykonať z dôvodu existencie praktických alebo zákonných prekážok. V SR sa možnosti vydania dokladov/pobytov alebo potvrdení, ktoré môžu byť týmto ŠPTK vydané, nelíšia v závislosti od druhu prekážky vyhostenia. V tomto kontexte je takisto potrebné uviesť, že vychádzajúc zo zákona o pobyte cudzincov sa v SR nepoužíva pojem rozhodnutie o návrate, ale rozhodnutie o administratívnom vyhostení. V prípade tejto štúdie, v súlade s jej špecifikáciou, budeme používať pojem rozhodnutie o návrate a rozhodnutie o administratívnom vyhostení ako synonymá.

Prvá kapitola štúdie takisto mapuje diskusie, ktoré sa viedli v súvislosti s neregulárnou migráciou či už na národnej, regionálnej, alebo miestnej úrovni s cieľom definovania politik alebo prijímania legislatívy, ako aj v rámci mimovládneho sektora a médií. V SR neregulárna migrácia nie je nosnou témou takýchto diskusií a venuje sa jej okrem IOM len úzky okruh neziskových organizácií. Na politickej úrovni diskusia prebieha len v kontexte prijímanej legislatívy. Na túto tému v SR takisto neexistujú žiadne významnejšie štúdie alebo výskumy.

Druhá kapitola štúdie opisuje rôzne typy služieb, akými sú napríklad ubytovanie, prístup k zdravotnej starostlivosti, sociálnej podpore, zamestnanosti, vzdelávaniu alebo právnomu poradenstvu, ktoré môžu byť dlhodobým neregulárnym migrantom poskytnuté v závislosti od druhu potvrdenia alebo statusu, aký im je udelený. V podmienkach SR je potrebné rozlíšiť, či ŠPTK, ktorému bolo vydané rozhodnutie o návrate, sa nachádza v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC), alebo mimo zaistenia, keď má vydané potvrdenie o zotrvaní alebo nemá žiadny štatút, lebo o ňom príslušné úrady nevedia. V zásade však dlhodobí neregulárni migranti majú prístup k službám veľmi obmedzený, prípadne žiadny, keďže väčšina služieb je naviazaná na kontrolu legálnosti pobytu, resp. na existenciu platných dokladov, čo ich stavia do extrémne zraniteľnej situácie. Jedinou výnimkou je prístup k právnomu poradenstvu, ktoré je im poskytované za rovnakých podmienok ako občanom SR. Možnosti prístupu k službám ŠPTK sa následne rozširujú v prípade udelenia tolerovaného pobytu, prípadne vo výnimočných prípadoch trvalého pobytu. Služby, ktoré sú poskytované dlhodobým neregulárnym migrantom, sú pokrývané najmä štátom na centrálnej úrovni (v prípade umiestnenia v ÚPZC) alebo mimovládny organizáciami. Orgány na miestnej alebo regionálnej úrovni služby neregulárnym migrantom takmer vôbec neposkytujú.

Keďže otázka neregulárnej migrácie nie je nosnou témou ani na regionálnej, ani na miestnej úrovni, spolupráca v tejto oblasti je veľmi zriedkavá, založená skôr na ad hoc stretnutiach medzi centrálnymi a lokálnymi orgánmi, ktoré majú skôr formu poradenstva. Bližšie informácie sú takisto uvedené v druhej kapitole.

Tretia kapitola štúdie poskytuje prehľad o možných regularizačných opatreniach, ako aj o opatreniach v súvislosti s presadzovaním návratu a zabránením neregulárnej migrácie. V SR samotné legislatívne nastavenie možností, aké má neregulárny migrant vo svojej situácii a s tým súvisiaci veľmi obmedzený prístup k základným službám, ho stavajú do zraniteľnej pozície, keď sa návrat javí ako najschodnejšie riešenie jeho statusu. V SR takisto nie sú žiadne regularizačné programy, ktoré by zmenili postavenie dlhodobých neregulárnych migrantov. Situácia v súvislosti s vypuknutím pandémie koronavírusu v tejto politike a nastavení nepriniesla žiadne zmeny. ŠPTK čelili viac-menej rovnakým obmedzeniam ako občania SR. Bližšie informácie sú uvedené v tretej kapitole.

Štvrtá kapitola štúdie opisuje výzvy a budúce opatrenia smerom k postaveniu dlhodobých neregulárnych migrantov. Opatrenia dáva aj do kontextu pandémie koronavírusu. V SR boli v tejto oblasti identifikované ako najväčšie výzvy výmena informácií medzi štátnymi a miestnymi/regionálnymi orgánmi, zber údajov o cezhraničnom pohybe migrantov, ale aj samotné poskytovanie služieb tejto

skupine osôb, resp. ich absencia, chýbajúci prístup k platným dokladom, ako aj k zamestnaniu a zdravotnej starostlivosti, rovnako aj systematické riešenie statusu osôb bez občianstva.

Piata kapitola uzatvára štúdiu definovaním rozsahu problému neregulárnej migrácie v SR a otázkami spojenými s ukončením štatútu neregulárneho migranta.

SR je prevažne tranzitnou krajinou pre neregulárnych migrantov vstupujúcich do Schengenu a na územie SR nelegálne. Cieľovou krajinou je SR najmä pre migrantov vstupujúcich do Schengenu legálne alebo pseudolegálne (zneužitie víz, falošné cestovné a podporné doklady, účelové manželstvá a pod.). Ich pobyt sa stáva neoprávnený porušením cudzineckého a pobytového režimu alebo vykonávaním nelegálnej práce.² Za posledných päť rokov sú však počty nelegálnych prekročení štátnej hranice, ako aj počty neregulárnych migrantov odhalených na neoprávnenom pobyte v podstate stabilné a nízke.³ Aj z toho dôvodu nie je táto téma vo väčšom rozsahu predmetom odbornej alebo širšej diskusie.

Kapitola 1: Národný legislatívny a politický rámec

Kapitola 1.1: Kategórie dlhodobých neregulárnych migrantov na národnej úrovni

O1a. Vychádzajúc z definície cieľovej skupiny pre potreby tejto štúdie, ako sa uvádza v predслоve, rozlišuje váš členský štát medzi krátkodobými a dlhodobými neregulárnymi migrantmi?

- Áno
 Nie

Ak áno, uveďte definície a zdroje (politické dokumenty, zákon, prax):

O1b. Vychádzajúc z legislatívy alebo praxe SR, nachádzajú sa v SR dlhodobí neregulárni migranti, ako je definované vyššie v predslope (pozri cieľová skupina)?

- Áno
 Nie

O1c. Ak áno, ide o:

- neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nemôže byť vykonaný z dôvodu existencie zákonných prekážok (napr. non-refoulement, zdravotné alebo humanitárne dôvody, atď.)?
- neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nemôže byť vykonaný z dôvodu existencie praktických prekážok (spolupráca s dotknutou osobou, problémy s cestovnými dokladmi, atď.)?
- bývalých žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorým bola žiadosť zamietnutá a ktorí ušli?
- štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým vypršala platnosť krátkodobého víza alebo povolenia na pobyt a/alebo im nebolo obnovené?
- iných neregulárnych migrantov, ktorí zatiaľ neboli objavení štátnymi orgánmi?
- iných (napr. dlhodobých neregulárnych migrantov so zápisom v trestnom registri, závislých rodinných príslušníkov, atď.)? Opíšte v tabuľke nižšie.

Osoby zahrnuté do tejto kategórie môžu zároveň spadať do jednej z kategórií uvedených vyššie.⁴

² Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

³ Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za roky 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 a prvý polrok 2020.

⁴ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

O1d. Ak ste odpovedali áno na O1b, ak je to možné, uveďte odhad počtu takýchto osôb (za každú kategóriu identifikovanú v O1a, 1b a 1c, ak je to relevantné) ročne od roku 2015.

Taktiež uveďte relevantný zdroj takýchto odhadov a iné relevantné informácie, ak sú dostupné (napr. krajinu pôvodu).

Tabuľka 1: Počet osôb v kategóriách podľa O1c (v členení podľa rokov)

Štatút/Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (k 30. sept.)
Neregulárni migranti, ktorým bolo vydané rozhodnutie o administratívnom/súdnom vyhostení a boli zaistení pre účel návratu, alebo im bola uložená alternatíva zaistenia, ale návrat nemohol byť alebo nebol uskutočnený (výkon vyhostenia, dobrovoľný návrat, readmisia, dublinský transfer) z dôvodu existencie zákonných alebo praktických prekážok (t.j. prvé dve kategórie podľa O1c).**	74 (TOP štátne príslušnosti: SYR, Kosovo, AFG)	70 (TOP štátne príslušnosti: SYR, IND, AFG)	25 (TOP štátne príslušnosti: VNM, AFG, IRQ)	43 (TOP štátne príslušnosti: AFG, IRQ, PAK)	36 (TOP štátne príslušnosti: AFG, BGD, SDN)	76 (TOP štátne príslušnosti: SYR, BGD, AFG)
Bývalí žiadatelia o medzinárodnú ochranu, ktorým bola žiadosť zamietnutá, a ktorí ušli*						
Štátni príslušníci tretích krajín, ktorým vypršala platnosť krátkodobého víza alebo povolenia na pobyt a/alebo im nebolo obnovené*						
Iní neregulárni migranti, ktorí zatiaľ neboli objavení štátnymi orgánmi*						
Iní (napr. dlhodobí neregulárni migranti so zápisom v trestnom registri, závislí rodinní príslušníci, atď.)?*						

Zdroj: informačný systém MIGRA

Poznámky:

*Tieto štatistiky v SR nie sú k dispozícii

** V počtoch nie sú zahrnutí ŠPTK, ktorým bolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení s povinnosťou dobrovoľne vycestovať z územia SR, čiže dobrovoľné vycestovanie (v podmienkach SR sa táto možnosť veľmi často využíva v prípade ŠPTK, ktorým uplynula povolená dĺžka pobytu, tzv. overstayers a neregulárnych migrantov s platnými cestovnými dokladmi). SR ako aj ostatné ČŠ (okrem prípadov, keď si ŠPTK danú povinnosť splnili vycestovaním cez národné úseky štátnych hraníc, ktoré sú zároveň vonkajšou schengenskou hranicou) nevedia

hodnoverne zistiť, či si ŠPTK povinnosť splnili, alebo nie. Tieto prípady sa nemajú zahrňovať do vykonaných vyhostení/uskutočnených návratov v súvislosti s návratovými štatistikami vykazovanými pre Frontex alebo Eurostat.

SR nespracováva odhady počtov neregulárnych migrantov na svojom území. Vzhľadom na to, že SR je stále prevažne tranzitná krajina a fluktuácia migrantov je pomerne vysoká, odhady je veľmi ťažké spracovať.⁵

O1f. Ak ste odpovedali nie na O1b, v tabuľke nižšie vysvetlite, prečo to tak nie je.

Nevzťahuje sa.

O2. Ak bolo štátnemu príslušníkovi tretej krajiny vydané rozhodnutie o návrate, ale existujú zákonné prekážky, pre ktoré ho nie je možné vrátiť (t.j. non-refoulement, zdravotné dôvody, atď.), môže byť tejto osobe udelené:

Pri zaškrtnutej možnosti uveďte, či toto opatrenie vychádza z (i) administratívnej praxe (stručne opíšte), (ii) legislatívy (uveďte zákon), (iii) judikatúry (uveďte a stručne opíšte), (iv) má iný základ. Uveďte takisto podmienky udelenia a proces.

Stručne opíšte a uveďte aj odhady takýchto počtov od januára 2015 do októbra 2020, ak sú dostupné.

Právny poriadok SR nerozlišuje medzi zákonnými a praktickými prekážkami návratu. V oboch prípadoch má preto štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bolo vydané rozhodnutie o návrate a nie je ho možné vykonať, rovnaké možnosti získania rôznych typov dokladov, potvrdení alebo pobytov, ako sú opísané nižšie. Všetky vychádzajú z platnej legislatívy SR – zákona o pobyte cudzincov.

SR nemá k dispozícii štatistiky alebo odhady počtu neregulárnych migrantov, rozdelené podľa kategórií uvedených nižšie. K dispozícii sú len štatistiky o počte vydaných tolerovaných pobytov, ako uvádzame v Tabuľke 2 nižšie.

Písomné potvrdenie o odložení návratu (nižšie stručne vysvetlite proces a podmienky udelenia):

Na základe zákona o pobyte cudzincov (§ 84 ods. 6) policajný útvar vydá štátnemu príslušníkovi tretej krajiny písomné potvrdenie o odložení výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení, v ktorom uvedie dôvod a čas, na ktorý sa výkon rozhodnutia odkladá. V prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, u ktorých existujú prekážky administratívneho vyhostenia, policajný útvar v ktorého územnej pôsobnosti sa štátny príslušník tretej krajiny nachádza, vydá tomuto ŠPTK písomné potvrdenie o možnosti zotrvať na území SR⁶ (zákon o pobyte cudzincov § 61a ods. 6).⁷ Úkon vykoná policajt, ktorý zistil, že nastali skutočnosti zodpovedajúce podmienkam na zotrvanie ŠPTK. Potvrdenie o zotrvaní sa vydáva na predpísanom tlačive, jeden výťah sa odovzdá ŠPTK a jeden sa založí do spisu. Potvrdenie o možnosti zotrvať na území SR nie je časovo obmedzené. Potvrdenie stráca platnosť momentom odpadnutia dôvodov na zotrvanie. Ak nastane zmena dôvodu zotrvania, vyhotoví policajný útvar nové písomné potvrdenie o možnosti zotrvať na území SR.⁸

Zdržiavanie sa ŠPTK na území SR počas zotrvania na území SR sa nepovažuje za pobyt podľa zákona o pobyte cudzincov. To znamená, že takýto ŠPTK nemôže počas zotrvania na území SR požiadať o overenie pozvania, udelenie prechodného pobytu alebo trvalého pobytu (ak nejde o výnimku opísanú nižšie v časti venovanej trvalému pobytu).

Inštitút zotrvania bol zavedený novelou zákona o pobyte cudzincov č. 108/2018 Z. z., ktorá je účinná od 1. 5. 2018. Dovtedy sa v prípade prekážok administratívneho vyhostenia a v prípadoch, keď vycestovanie nebolo možné a zaistenie nebolo účelné, využíval inštitút tolerovaného pobytu. Avšak z dôvodu jeho

⁵ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

⁶ Písomné potvrdenie o zotrvaní sa vydáva aj v prípade tých ŠPTK, ktorí podľa § 89 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov majú namiesto zaistenia uloženú povinnosť hlásenia pobytu alebo zloženia finančnej záruky.

⁷ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

⁸ Metodika postupu vo veciach administratívneho vyhostenia cudzinca, zotrvania štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR, asistovaného dobrovoľného návratu a zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny. Príloha k rozkazu riaditeľa ÚHCP P PZ č. 25/2019.

častého zneužívania, ako aj z dôvodu zníženia administratívnej záťaže policajných útvarov, sa takýto tolerovaný pobyt prestal udeľovať a prítomnosť týchto skupín osôb na území SR sa rieši ustanovením o zotrvaní štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR.⁹

☒ Prechodný/tolerovaný pobyt (nižšie stručne vysvetlite podmienky a proces podania žiadosti):

Štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, v prípade ktorého existujú prekážky, pre ktoré ho nie je možné vrátiť, možno za predpokladu splnenia niektorých z nasledujúcich podmienok udeliť tolerovaný pobyt (§ 58 zákona o pobyte cudzincov)¹⁰, ak:

1. je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov;
2. je maloletým dieťaťom nájdeným na území Slovenskej republiky;
3. ak to vyžaduje rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života (podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) a neohrozuje bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok;
4. bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok alebo ak ide o nelegálne zamestnanú maloletú osobu;
5. ak to vyplýva z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky (napr. ak ide o osobu bez štátnej príslušnosti)

Žiadosť o tolerovaný pobyt sa predkladá osobne na predpísanom tlačive a v slovenskom jazyku na príslušnom oddelení cudzineckej polície. K žiadosti je potrebné predložiť jej písomné zdôvodnenie a doklady, ktorými sa potvrdzujú skutočnosti odôvodňujúce udelenie tolerovaného pobytu.

O tolerovaný pobyt za štátneho príslušníka tretej krajiny požiada orgán činný v trestnom konaní, ak:

- je obeťou obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov;
- bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok alebo je nelegálne zamestnanou maloletou osobou, ak je jeho/jej prítomnosť na území SR nevyhnutná na účely trestného konania.

Policajný útvar rozhodne o žiadosti o udelenie alebo predĺženie tolerovaného pobytu do 15 dní od podania žiadosti. Policajný útvar udelí na žiadosť cudzinca tolerovaný pobyt najviac na 180 dní. Tolerovaný pobyt je možné opakovane predĺžiť.

Do 1. 5. 2018, keď nadobudla účinnosť novela zákona o pobyte cudzincov č. 108/2018 Z. z., sa tolerovaný pobyt udeľoval aj v prípadoch, že:

- existovali prekážky administratívneho vyhostenia
- vycestovanie nebolo možné a zaistenie nebolo účelné

Podľa súčasnej právnej úpravy bol tento druh tolerovaného pobytu nahradený tzv. inštitútom zotrvania (viď odpoveď vyššie).

Tabuľka 2: Počet udelených (aj predĺžených) tolerovaných pobytov na území SR za obdobie rokov 2015 až 2019 a za 9 mesiacov roku 2020

Tolerovaný pobyt/rok	2015	2016	2017	2018	2019	1.1.–30.9. 2020
prekážka administratívneho vyhostenia**	7	7	6	-	-	-
vycestovanie nie je možné a zaistenie nie je účelné**	990***	625***	63	-	-	-

⁹ Dôvodová správa k novele zákona o pobyte cudzincov č. 108/2018 Z. z. z 1. 5. 2018. Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹⁰ Tolerovaný pobyt uvedený v tejto odpovedi sa môže udeliť ktorémukoľvek štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky na jeho udelenie, nielen tomu, ktorý má vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nie je možné vykonať či už zo zákonných, alebo praktických dôvodov.

maloletý bez sprievodu	0	5	10	9	48	24
rešpektovanie súkromného a rodinného života	48	40	24	16	23	10
nelegálne zamestnanie za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok	0	0	0	2	0	0
medzinárodné záväzky SR	0	0	0	6	0	3
obeť obchodovania s ľuďmi	0	0	0	0	0	0
SPOLU	1 045	677	103	33	71	37

Zdroj: ÚHCP P PZ

**účinnosťou novely zákona o pobyte cudzincov od 1. 5. 2018 uvedené účely zanikli a ŠPTK je v týchto situáciách udelený inštitút zotrvania

***vysoké počty tohto účelu tolerovaného pobytu súvisia s dočasným umiestnením občanov Sýrie v bytovom tábore Gabčíkovo ako bilaterálna pomoc pre Rakúsku republiku v čase migračnej situácie

Pozn.: Počty uvedené v Tabuľke 2 predstavujú všetky udelené tolerované pobyty v SR za daný rok. Nie je možné rozlíšiť, koľko z nich bolo udelených ŠPTK, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale ten nebolo možné vykonať z dôvodu existencie zákonných alebo praktických prekážok.

Povolenie na pobyt (nižšie stručne vysvetlite podmienky, proces podania žiadosti a dĺžku trvania štatútu):

Štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorému bolo udelené rozhodnutie o administratívnom vyhostení, resp. návrate, ale ten nie je možné uskutočniť z dôvodu existencie zákonných alebo praktických prekážok, je za špecifických podmienok možné udeliť trvalý pobyt.

Podľa zákona o pobyte cudzincov (§ 84 ods. 7) rozhodnutie o administratívnom vyhostení stráca platnosť:

1. udelením trvalého pobytu na 5 rokov

- osobe bez štátnej príslušnosti
- z dôvodov hodných osobitného zreteľa
- plnoletej osobe, ktorá má udelený tolerovaný pobyt alebo poskytnutú doplnkovú ochranu ako maloletý bez sprievodu najmenej tri roky, počas ktorých študovala na škole na území Slovenskej republiky,
- ak je to potrebné na poskytovanie ochrany a pomoci svedkovi na návrh Slovenskej informačnej služby alebo Vojenského spravodajstva z dôvodu bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky

2. udelením trvalého pobytu na neobmedzený čas

- na návrh Slovenskej informačnej služby alebo Vojenského spravodajstva z dôvodu bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky

V týchto prípadoch môže byť trvalý pobyt udelený aj bez splnenia podmienok ustanovených v zákone o pobyte cudzincov (§ 45a ods. 1 a § 46 ods. 2), teda napr. nie je potrebné k žiadosti doložiť všetky doklady, ktoré zákon vyžaduje.

Predĺženie krátkodobého víza

Nevzťahuje sa.

Predĺženie doby na dobrovoľný odchod

Vychádzajúc zo zákona o pobyte cudzincov (§ 83 ods. 1) ŠPTK, ktorému bolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení, je povinný vycestovať v lehote, ak bola určená v rozhodnutí. Policajný útvar určí na žiadosť štátneho príslušníka tretej krajiny lehotu na vycestovanie najmenej 7 a najviac 30 dní od vykonateľnosti rozhodnutia; túto lehotu možno primerane predĺžiť s ohľadom na predchádzajúcu dĺžku pobytu, súkromné a rodinné pomery alebo zdravotný stav štátneho príslušníka tretej krajiny. Policajný

útvár určí lehotu na vycestovanie najviac 90 dní od vykonateľnosti rozhodnutia, ak sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne dostaví na policajný útvár, požiada o návrat do domovského štátu v rámci asistovaného dobrovoľného návratu a Ministerstvo vnútra SR súhlasí s realizáciou asistovaného dobrovoľného návratu; túto lehotu je možné v odôvodnených prípadoch spojených s realizáciou asistovaného dobrovoľného návratu aj opakovane predĺžiť. O predĺžení lehoty na vycestovanie vydá policajný útvár samostatné rozhodnutie. Každý prípad predĺženia lehoty na vycestovanie je posudzovaný individuálne s ohľadom na vyššie opísané skutočnosti.¹¹

Nebolo vydané žiadne rozhodnutie o návrate – z administratívnych alebo iných dôvodov vrátane non-refoulement

Ak sa v konaní o administratívnom vyhostení zistia prekážky vyhostenia, či už zo zákonných, alebo praktických dôvodov a v prípade, že štátny príslušník tretej krajiny nie je zaistený, konanie o administratívnom vyhostení sa zastaví, rozhodnutie sa nevydáva a vydá sa potvrdenie o zotrvaní (viď vyššie). Tento postup vychádza zo zákona o pobyte cudzincov a z administratívnej praxe.¹²

Iné (napr. žiadna iná forma certifikátu/tolerovaného/bežného pobytu)

Vychádzajúc zo zákona o pobyte cudzincov (§ 84 ods. 7a) rozhodnutie o administratívnom vyhostení stráca platnosť rozhodnutím o udelení azylu alebo poskytnutím doplnkovej ochrany.

Ak ŠPTK, proti ktorému sa vedie konanie o administratívnom vyhostení, podá žiadosť o udelenie azylu, policajný útvár vydá rozhodnutie o prerušení konania o administratívnom vyhostení až do rozhodnutia o jeho žiadosti o udelenie azylu. Ak sa ŠPTK neudelí azyl alebo neposkytne doplnkovú ochranu, policajný útvár, ktorý konanie o administratívnom vyhostení prerušil, pokračuje v konaní o administratívnom vyhostení (§ 77 ods. 5 zákona o pobyte cudzincov).

Ak ŠPTK podá žiadosť o udelenie azylu po nadobudnutí vykonateľnosti rozhodnutia o administratívnom vyhostení, policajný útvár rozhodnutie nevykoná až do rozhodnutia o jeho žiadosti o udelenie azylu. Ak bola v rozhodnutí o administratívnom vyhostení určená lehota na vycestovanie, táto lehota začne plynúť znova po vykonateľnosti rozhodnutia o jeho žiadosti o udelenie azylu (§ 77 ods. 7 zákona o pobyte cudzincov).¹³

Pri podávaní žiadosti o udelenie azylu sa postupuje podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Konanie o udelenie azylu sa začína vyhlásením ŠPTK na príslušnom policajnom útvare o tom, že žiada o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR. Vyhlásenie policajný útvár zaznamená na úradnom tlačive, ktorého vzor je uvedený v zákone o azyle, a bezodkladne ho zašle Ministerstvu vnútra SR na ďalšie konanie.¹⁴

O3. Ak bolo štátnemu príslušníkovi tretej krajiny vydané rozhodnutie o návrate, ale existujú praktické prekážky, pre ktoré ho nie je možné vrátiť (t.j. nedostatok dostupnej dopravy, neexistencia identifikačných alebo cestovných dokladov, nedostatočná spolupráca so štátnym príslušníkom tretej krajiny, útek, atď.), môže byť tejto osobe udelené:

Pri zaškrtnutej možnosti prosím uveďte, či toto opatrenie vychádza z (i) administratívnej praxe (stručne opíšte), (ii) legislatívy (uveďte zákon), (iii) judikatúry (uveďte a stručne opíšte), (iv) má iný základ. Uveďte takisto podmienky udelenia a proces.

Stručne opíšte a uveďte aj odhady takýchto počtov od januára 2015 do októbra 2020, ak sú dostupné.

¹¹ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹² Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹³ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹⁴ Zákon č. 480/2002 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Právny poriadok SR nerozlišuje medzi zákonnými alebo praktickými prekážkami návratu. V oboch prípadoch má preto štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bolo vydané rozhodnutie o návrate a nie je ho možné vykonať, rovnaké možnosti získania rôznych typov dokladov, potvrdení alebo pobytov, ako sú opísané v O2.

Písomné potvrdenie o odložení návratu (nižšie stručne vysvetlite proces a podmienky udelenia):

Pozri O2.

Prechodný/tolerovaný pobyt (nižšie stručne vysvetlite podmienky a proces podania žiadosti):

Pozri O2.

Povolenie na pobyt (nižšie stručne vysvetlite podmienky, proces podania žiadosti a dĺžku trvania štatútu):

Pozri O2.

Predĺženie krátkodobého víza

Nevzťahuje sa.

Nebolo vydané žiadne rozhodnutie o návrate – z administratívnych alebo iných dôvodov vrátane non-refoulement

Pozri O2.

Iné (napr. neudelená žiadna iná forma certifikátu/tolerovaného/bežného pobytu)

Pozri O2.

Kapitola 1.2: Priority a diskusia na národnej úrovni

O4a. Bola od roku 2015 v SR otázka dlhodobých neregulárnych migrantov predmetom diskusií na politickej alebo legislatívnej úrovni?

Áno

Nie

Ak áno, (i) o čom bola táto diskusia, (ii) ako sa diskusia vyvinula od roku 2015 (zahrňte aj diskusiu v súvislosti s COVID-19)? Uvedte hlavné zúčastnené subjekty. Doložte vašu odpoveď kvalitatívnymi podkladmi (napr. národné parlamentné debaty, stratégie, iné politické dokumenty).

Novely zákona o pobyte cudzincov (ktorý upravuje o.i. aj problematiku návratov a vyhostení) predložené od roku 2015 boli predmetom diskusie na politickej a legislatívnej úrovni či už v rámci medzirezortného pripomienkového konania medzi zúčastnenými subjektmi štátnej a verejnej správy, prípadne úzkej skupiny zástupcov mimovládneho sektora, alebo na politickej úrovni v rámci zasadaní parlamentu alebo výborov Národnej rady SR.

Žiadna z noviel však nepriniesla také významné diskusie, ktoré by výrazným spôsobom ovplyvnili nastavenie zákona predloženého spracovateľom, ktorým je Ministerstvo vnútra SR. Vo väčšine prípadov totiž novela aktualizuje zákon z dôvodu transpozície legislatívy EÚ, prípadne z dôvodu potreby úpravy, ktorá vznikla z aplikačnej praxe.

Zákon o pobyte cudzincov bol od roku 2015 novelizovaný štyrikrát, naposledy v dôsledku zavedenia prechodných opatrení súvisiacich s pandémiou COVID-19. Avšak ani táto novela nepriniesla výraznejšie diskusie na politickej alebo legislatívnej úrovni.

O5a. Bola niekedy od roku 2015 otázka dlhodobých neregulárnych migrantov diskutovaná na medziinštitucionálnej úrovni medzi centrálnymi štátnymi orgánmi a regionálnymi/miestnymi orgánmi v rámci SR?

- Áno
 Nie

Ak áno, uveďte bližšie informácie o zúčastnených subjektoch a kvalitatívnych dôkazoch (napr. verejné debaty, politické dokumenty).

Stretnutia alebo diskusie na medziinštitucionálnej úrovni medzi miestnymi, regionálnymi a štátnymi aktérmi špecificky zamerané na riešenie situácie neregulárnych migrantov dlhodobo sa zdržiavajúcich na území SR neboli realizované. Podľa vyjadrenia ÚHCP P PZ sa však podľa potreby realizujú stretnutia so zástupcami Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS), tripartity alebo priemyselných a zamestnávateľských zväzov, prípadne so samotnými zamestnávateľmi. Cieľom stretnutí je poskytnúť im najmä poradenstvo v kontexte zamestnávania cudzincov, aby nedochádzalo k prípadom nelegálneho zamestnávania, neoprávneného pobytu a následného vyhostenia alebo porušenia iných ustanovení zákona o pobyte cudzincov¹⁵. Tým sa téma situácie dlhodobo sa zdržiavajúcich neregulárnych migrantov stáva nepriamo, najmä ako prevencia tohto javu, súčasťou medziinštitucionálnej diskusie. Podobné poradenské stretnutia máva ÚHCP P PZ aj so zástupcami vysokých škôl. Preventívne školiace stretnutia na predchádzanie neregulárnej migrácii organizuje ÚHCP P PZ tiež pre mestá, matriky alebo úrady práce.¹⁶

Diskusia na tému sociálnej inklúzie a zraniteľných skupín vrátane cudzincov prebehla na úrovni Bratislavského samosprávneho kraja v rámci prípravy Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030. Nebola cielene zameraná na problematiku cudzincov a migrácie, avšak v kontexte iných tém (napr. otázka bezdomovectva alebo zraniteľných skupín) sa dotkla aj tejto kategórie osôb.¹⁷

Viacero projektov financovaných z fondov EÚ (napr. projekt BUK¹⁸ alebo projekt KapaCity¹⁹) sa venuje otázke integrácie cudzincov na miestnej/lokálnej a regionálnej úrovni a podpore rozvoja odborných zručností a kapacít lokálnych aktérov v tejto oblasti. V rámci týchto projektov sa okrajovo môže diskutovať aj problematika neregulárnej migrácie medzi zúčastnenými subjektmi na lokálnej a regionálnej/miestnej úrovni, aj keď ŠPTK bez legálneho pobytu nie sú cieľovými skupinami projektov.

O5b. Ak áno, uveďte bližšie informácie (i) o obsahu diskusie, (ii) ako sa diskusia vyvíjala od roku 2015.

Stručne vysvetlite hlavné zameranie (t.j. hlavné diskutované aspekty) a vývoj od roku 2015.

Diskusia je realizovaná podľa potreby a má skôr formu poradenstva zo strany štátnych orgánov smerom k orgánom miestnej a regionálnej samosprávy a iným účastníkom, aby nedochádzalo k prípadom nelegálneho zamestnávania alebo neoprávneného pobytu.

¹⁵ Riadený rozhovor ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹⁶ Riadený rozhovor ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹⁷ Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030, dostupné na https://bratislavskyykraj.sk/mdocs-posts/06-koncepcia-socialnej-inkluzie-2020-2030_koncepcia/, citované 13. 10. 2020.

¹⁸ Projekt BUK: Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky financovaný z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín a implementovaný v čase od 1. 4. 2014 do 30. 6. 2015, mal za cieľ budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky.

¹⁹ Hlavným cieľom projektu financovaného z Fondu EÚ pre oblasť vnútorných záležitostí je rozvoj odborných, sieťovacích, koordinačných, advokačných a komunikačných kapacít lokálnych aktérov v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj vytvorenie know-how a mechanizmov na lokálnej úrovni, ktoré zabezpečia implementáciu integračných opatrení aj po skončení projektu. Projekt je realizovaný v období od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2020.

O6. Ak ste odpovedali áno na O4 a/alebo O5, ovplyvnila diskusia politické alebo legislatívne opatrenia (napr. národné stratégie alebo plány, legislatívny rámec, atď.)?

Áno

Nie

Ak áno, prosím uveďte prijaté politické alebo legislatívne opatrenia:

Diskusia na národnej úrovni sa odvíja vždy najmä v kontexte nového návrhu zákona a v zásade nemení navrhované opatrenia navrhnuté predkladateľom – Ministerstvom vnútra SR.

Výsledkom diskusie vedenej na úrovni Bratislavského samosprávneho kraja bolo prijatie Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030²⁰. Súčasťou Koncepcie sú aj samostatné kapitoly týkajúce sa situácie cudzincov ako jednej zo zraniteľných skupín a ľudí bez domova, nepojednáva však špeciálne o otázke neregulárnych migrantov.

O7a. Bola od roku 2015 otázka dlhodobých neregulárnych migrantov predmetom verejnej diskusie (t.j. v médiách, medzi mimovládnyimi organizáciami) v SR?

Áno

Nie

O7b. Ak áno, (i) uveďte hlavné zapojené subjekty, (ii) hlavné okolnosti diskusie (t.j. hlavné diskutované aspekty), (iii) či od roku 2015 nastala zmena v diskusii.

Stručne vysvetlite hlavné zameranie (t.j. hlavné diskutované aspekty) a vývoj od roku 2015.

Na zdôvodnenie vašej odpovede poskytnite kvalitatívne podklady (napr. spoľahlivé mediálne výstupy, tvrdenia alebo správy mimovládnych organizácií/organizácií občianskej spoločnosti alebo medzinárodných organizácií, výskumné štúdie, oficiálne prieskumy, barometre, iné politické dokumenty).

Hlavnými aktérmi, ktorí sú zapojení do diskusie o dlhodobých neregulárnych migrantoch, sú najmä mimovládne organizácie Slovenská humanitná rada (SHR) a Liga za ľudské práva (HRL). Tie v rámci svojich aktivít poskytujú poradenstvo a sociálnu, právnu a inú pomoc tejto kategórii migrantov. V tejto oblasti v SR pôsobí aj Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá prevádzkuje Migračné informačné centrum a v SR implementuje program asistovaných dobrovoľných návratov. Svojou činnosťou a vzájomnou diskusiou v tejto oblasti sa snažia tieto organizácie posúvať riešenie situácie rôznych kategórií migrantov. Mnohé ich aktivity sú implementované v regiónoch a majú rozvinutú spoluprácu s viacerými aktérmi na lokálnej úrovni. Avšak ani jedna z aktivít nemá špecificky a komplexne za cieľ služby poskytované neregulárnym migrantom (okrem projektu KOMPAS a projektov HRL opísaných nižšie). Táto otázka je riešená skôr v kontexte iných migračných tém a aktivít jednotlivých projektov.

SHR aktuálne implementuje projekt KOMPAS III (pozri aj O24), ktorý je zameraný na služby pre neregulárnych migrantov, ktorí sa nachádzajú v Útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC) a tých, ktorí boli prepustení (po dobu max. 60 dní od prepustenia). V rámci tohto projektu prebiehajú projektové stretnutia a semináre s neziskovými organizáciami, ktoré sa takisto zaoberajú problematikou cudzincov ako napr. Mareena alebo Liga za ľudské práva, ale takisto s orgánmi štátnej a verejnej správy,

²⁰ Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030 obsahuje vybrané sociálno-ekonomické charakteristiky Bratislavského samosprávneho kraja, ktoré majú priamy vzťah k sociálnej exklúzii/inklúzii a na základe analýzy vybraných problémov sociálnej inklúzie a diskusií s relevantnými predstaviteľmi samosprávy, štátnych orgánov, mimovládnych a neziskových organizácií identifikuje najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Prostredníctvom návrhu priorít, opatrení a aktivít stanovuje možnosti riešenia, ako zabezpečiť prijateľnejšie životné podmienky jednotlivých ohrozených skupín obyvateľstva. Dostupné na https://bratislavskykraj.sk/mdocs-posts/06-koncepcia-socialnej-inkluzie-2020-2030_koncepcia/, citované 13. 10. 2020.

akými sú Ministerstvo vnútra SR (ÚHCP P PZ) alebo Centrum právnej pomoci. V rámci takýchto diskusií sa napr. podarilo od 1. 7. 2013 presadiť, aby projektové aktivity mohli byť zamerané nielen na štátnych príslušníkov tretích krajín nachádzajúcich sa v ÚPZC, ale aj na tých, ktorí boli zo zaistenia prepustení z dôvodu uplynutia maximálnej lehoty zaistenia alebo z dôvodu zrušenia zaistenia súdom.²¹ Možnosť pomoci je limitovaná v lehote 60 dní od prepustenia zo zaistenia so špeciálnym zameraním na zraniteľné osoby.

Liga za ľudské práva sa dlhodobo venuje aktivitám na ochranu práv cudzincov zaistených v SR. Od roku 2017 implementuje sériu projektov Dajme šancu utečencom (I, II, III, IV), ktoré sú prioritne zamerané na poskytovanie právnej pomoci žiadateľom o azyl v zaistení. Iba okrajovo umožňujú poskytovať právne poradenstvo iným cudzincom v zaistení (umiestneným za účelom administratívneho vyhostenia alebo trestu vyhostenia), a to najmä zraniteľným osobám, ako sú rodiny s deťmi, ženy, tí, ktorých vek je sporný a tvrdia, že sú maloletí alebo osoby s vážnymi zdravotnými problémami.²² Taktiež v rámci projektu Právna pomoc v zaistení (2018/2019) poskytovala právnu pomoc žiadateľom o azyl zaisteným v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov na Slovensku. Súčasťou projektu boli aj aktivity s cieľom zlepšiť podmienky pre zaistených žiadateľov o azyl a iné zraniteľné osoby v zaistení, najmä pre rodiny s deťmi. V súvislosti so zaistením realizuje Liga za ľudské práva kampaň Deti nepatria do väzenia, v rámci ktorej navrhuje alternatívne opatrenia k zaisteniu²³.

V rámci projektov Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 5, 6 (2015/2016)²⁴ poskytovala Liga za ľudské práva právnu pomoc štátnym príslušníkom tretích krajín a maloletým deťom bez sprievodu. Projekty boli zamerané predovšetkým na cudzincov s pobytom v SR, vrátane tolerovaného pobytu. V rámci projektu bola vedená aj anonymná online právna poradňa, ktorú mohli cudzinci bezplatne využívať na získanie rýchlej informácie, ďalšia právna pomoc sa v prípade potreby poskytovala výlučne individuálnou formou.

Liga za ľudské práva dlhodobo poskytuje právne poradenstvo neregulárnym migrantom „pro bono“. Rovnako sa zapája do pripomienkovania legislatívy v rámci medzirezortného pripomienkového konania a navrhuje zlepšenia politík v tejto oblasti.²⁵

Takisto Liga za ľudské práva v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami Marginal, Centrum pre výskum etnicity a kultúry, o. z., a Nadáciou Milana Šimečku momentálne implementujú projekt KapaCity²⁶, v rámci ktorého sa snažia rozvíjať kapacity predstaviteľov miestnej územnej samosprávy pri miestnej integrácii cudzincov. Cieľovou skupinou projektu sú ŠPTK s legálnym pobytom, keďže im je tým pádom umožnené podieľať sa na výkone samosprávy. V rámci vzdelávacích aktivít so samosprávami sa projekt okrajovo venoval aj otázkam spojeným s neregulárnymi ŠPTK, aby zamestnanci samosprávy boli pripravení, ak sa ocitnú v situácii, keď treba riešiť aj s tým súvisiace otázky (ako napr. vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, narodenie alebo úmrtie na území samosprávy a pod.).²⁷

Od roku 2015 sa slovenské médiá venovali téme migrácie a azylu vo zvýšenej miere v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, pričom sa vyskytli aj výstupy zamerané na návraty štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov (ČŠ). Konkrétne sa pri tejto téme médiá venovali návratovej politike EÚ a jej ČŠ, dohode medzi EÚ a Tureckom, dobrovoľným návratom, dohodám uzavretým s africkými štátmi, ale aj téme návratov v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ, nakoľko táto téma bola jednou z jeho priorít. Médiá pravidelne informujú o nelegálnych prekročeníach slovenskej hranice, nelegálnej práci, o odmietavom postoji SR ku kvótam, o prijatých

²¹ Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020.

²² Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020. Dostupné aj na <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/ukoncene-projekty/dajme-sancu-utecencom-i>, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/ukoncene-projekty/dajme-sancu-utecencom-2>, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/ukoncene-projekty/dajme-sancu-utecencom-iii>, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/dajme-sancu-utecencom-iv> (citované 5. 11. 2020). Projekty sú realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

²³ Projekt bol podporený vládou Spojených štátov amerických v rámci grantovej schémy Julie Taft určenej na pomoc utečencom. Dostupné na <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/ukoncene-projekty/pravna-pomoc-v-zaisteni-> (citované 5. 11. 2020).

²⁴ Projekt bol financovaný z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín. Dostupné na www.crp.gov.sk (citované 5. 11. 2020).

²⁵ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

²⁶ Hlavným cieľom projektu financovaného z Fondu EÚ pre oblasť vnútorných záležitostí je rozvoj odborných, sieťovacích, koordinačných, advokačných a komunikačných kapacít lokálnych aktérov v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín ako aj vytvorenie know-how a mechanizmov na lokálnej úrovni, ktoré zabezpečia implementáciu integračných opatrení aj po skončení projektu. Projekt je realizovaný v období od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2020.

²⁷ Dotazník od Ligy za ľudské práva z 16. 11. 2020.

opatreniach na úrovni EÚ a pod. Otázka dlhodobých neregulárnych migrantov a ich prístupu k právam a službám nebola špeciálne predmetom záujmu médií.

O8. Bola otázka dlhodobých neregulárnych migrantov predmetom politickej alebo verejnej diskusie vo vašom členskom štáte obzvlášť v spojení s opatreniami prijatými v reakcii na COVID-19 a jeho dopady?

Dňa 9. apríla 2020 nadobudol účinnosť zákon č. 73/2020 Z. z., ktorý okrem iného novelizoval aj zákon o pobyte cudzincov. Návrh zákona bol predložený s cieľom reagovať na vyhlásenie mimoriadnej situácie a núdzového stavu prijatého vládou SR z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeného novým koronavírusom na území SR a v súvislosti s potrebou riešenia možných nežiaducich situácií, v ktorých by sa ŠPTK mohli ocitnúť. Keďže išlo o nevyhnutnú potrebu reagovať na aktuálnu situáciu pred prijatím novely, nebol priestor ani na širšiu diskusiu. Zákon upravuje niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR tak, aby sa pri ich aplikácii v čo najväčšej miere znížilo riziko ohrozenia verejného zdravia a zároveň, aby boli čo najmenej dotknuté práva občanov pri obmedzenom režime niektorých orgánov verejnej moci. Zákon upravil zákon o pobyte cudzincov tak, aby cudzinci, ktorí nemôžu z dôvodu krízovej situácie vycestovať a uplynie im pobyt na území SR, boli chránení pred dôsledkami, ktoré by inak ich neoprávnený pobyt vyvolal. V súvislosti s návratmi zákon upravuje odloženie výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení. V prípade odloženia výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny nie je tento odklad dôvodom na jeho prepustenie zo zaistenia.²⁸

O9. Plánujú sa v SR zmeny v legislatívnej úprave/politikách/aplikačnej praxi v súvislosti s postavením dlhodobých neregulárnych migrantov?

Áno, plánujú sa zmeny v legislatíve. Uvedte bližšie informácie:

V legislatívnej oblasti sa plánujú zmeny v zákone o pobyte cudzincov zamerané okrem iného na oblasť administratívneho vyhostenia, kde majú byť zapracované odporúčania z tretieho evaluačného hodnotenia úrovne správnej a úplnej aplikácie schengenského *acquis* v oblasti návratov v SR, realizovaného v roku 2019.

Áno, plánujú sa zmeny v politikách. Uvedte bližšie informácie:

Áno, plánujú sa zmeny v aplikačnej praxi. Uvedte bližšie informácie:

Zmeny v tejto oblasti súvisia s plánovanými legislatívnymi zmenami opísanými vyššie.

Nie, neplánujú sa žiadne zmeny.

Kapitola 2: Národné politiky a prístupy s ohľadom na dlhodobých neregulárnych migrantov

Kapitola 2. 1: Práva a prístup k službám pre dlhodobých neregulárnych migrantov

²⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 73/2020.

O10. Aké sú v SR dostupné služby pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nemôže byť vykonaný z dôvodu zákonných alebo praktických prekážok?

Doplňte tabuľku pre každý typ pobytu alebo štatútu, ktoré sú uvedené v otázke O2 a O3 (t.j. písomné potvrdenie o odložení návratu, prechodný alebo tolerovaný pobyt, povolenie na pobyt, iba rozhodnutie o návrate, a pod.).

V tabuľkách nižšie opisujeme poskytované služby v prípade zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny v ÚPZC (Tabuľka 3), v prípade, že ŠPTK má status zotrvania (Tabuľka 4)²⁹ a v prípade, že je ŠPTK udelený tolerovaný pobyt (Tabuľka 5). V prípade statusov – trvalý pobyt a udelenie azylu alebo doplnkovej ochrany – podľa O2 neuvádzame samostatnú tabuľku s opisom poskytovaných služieb vzhľadom na to, že uvedené druhy statusov nie sú špecifické pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ale môžu byť udelené ktorémukoľvek ŠPTK, ktorý o ne požiada a spĺňa podmienky na ich udelenie. Ak už má ŠPTK udelený trvalý pobyt alebo azyl, resp. doplnkovú ochranu, zákon nerozlišuje, za akých podmienok a na akých základoch boli udelené s ohľadom na nárokovateľnosť a prístup k službám.

V prípade odloženia rozhodnutia o vyhostení má podľa zákona o pobyte cudzincov (§ 61a ods. 1e) ŠPTK udelený štatút zotrvania, ktorý je opísaný v Tabuľke 4.

Tabuľka 3: Práva a služby dostupné pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate				
Druh pobytu alebo štatútu podľa odpovede na otázku O2 a O3: <u>písomné potvrdenie o odložení rozhodnutia o administratívnom vyhostení – štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú zaistení a umiestnení v ÚPZC</u>				
Druh služby	Poskytuje sa služba? (Á/N)	Ide o povinné alebo dobrovoľné poskytovanie služby? ³⁰	Stručný opis Dlhodobí neregulárni migranti majú nárok na/prístup k: i. Vychádza táto skutočnosť z legislatívy alebo praxe? Vychádza z miestnych (regionálnych, obecných) pravidiel alebo praxe? ii. Ktoré orgány sú zodpovedné za poskytovanie služby? Uvedte, či prístup k službe je poskytovaný inými organizáciami (MVO, charita, súkromný sektor), ktoré fungujú ako poskytovatelia služieb pre štátne alebo miestne orgány?	Stručne zhodnoťte a vysvetlite, či práva a prístup k službám sú viac obmedzené, rovnaké alebo viac priaznivé ako v prípade legálnych migrantov alebo občanov?
Ubytovanie				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
Ubytovanie Stručne opíšte	<i>nevzťahuje sa</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	

²⁹ Status zotrvania majú aj tí ŠPTK, ktorí podľa § 89 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov majú namiesto zaistenia uloženú povinnosť hlásenia pobytu alebo zloženia finančnej záruky (tzv. alternatíva k zaisteniu).

³⁰ V niektorých prípadoch je napríklad služba dostupná, ale náklady musí uhradiť jednotlivec, nie štát/štátne orgány.

<p>Špeciálne ubytovacie zariadenia (t.j. ubytovne pre obeť násillia, deti, atď.)</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>Á (ÚPZC³¹)</p>	<p>povinné</p>	<p>Umiestnenie ŠPTK v ÚPZC vychádza z § 88 zákona o pobyte cudzincov, ktorý stanovuje podmienky, za ktorých je možné ŠPTK zaistiť. Vychádzajúc z § 80 zákona o pobyte cudzincov, náklady spojené s administratívnym vyhostením tvoria náklady na ubytovanie, stravovanie a dopravu cudzinca, náklady spojené so zaistením štátneho príslušníka tretej krajiny a všetky ostatné nevyhnutné peňažné náklady na cudzinca. Náklady spojené s administratívnym vyhostením si hradí ŠPTK z vlastných peňažných prostriedkov. Za podmienok stanovených zákonom si ich sám nehradí (napr. ak ide o ŠPTK, ktorý bol nelegálne zamestnaný a pod.). Zákon vymenováva zodpovedné orgány za hradenie nákladov. Ak žiadny z týchto orgánov a ani ŠPTK nie je sám schopný náklady uhradiť, hradí ich MV SR.</p>	
<p>Iné formy ubytovania alebo ubytovní alebo špecializovaných centier</p>	<p>nevzťahu je sa</p>	<p>nevzťahuje sa</p>	<p>nevzťahuje sa</p>	
<p>Zdravotná starostlivosť</p>				<p>Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐</p>
<p>Pohotovosť/záchranná služba (v podmienkach SR neodkladná zdravotná starostlivosť)</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>Á</p>	<p>povinné</p>	<p>Poskytuje sa na základe Ústavy SR³², ktorá v čl. 40 uvádza, že každý má právo na ochranu zdravia a na základe zákona 576/2004 o zdravotnej starostlivosti³³, kde je neodkladná zdravotná starostlivosť definovaná ako zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznositelnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod vplyvom ktorých bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Neodkladná starostlivosť je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode. Neodkladná starostlivosť je aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. Súčasťou neodkladnej starostlivosti je neodkladná preprava</p>	<p>Neodkladná zdravotná starostlivosť je poskytovaná všetkým osobám na území SR, bez ohľadu na ich status.</p>

³¹ Útvar(y) policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC) sú stráženými zariadeniami uzatvoreného charakteru. Sú to špecializované zariadenia určené na zaistenie štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade s národnou legislatívou. Frkáňová, A., Kubovičová, K.: Zaistenie a alternatívy k zaisteniu v kontexte migračnej politiky SR, Európska migračná sieť, IOM Bratislava, 2014.

³² Zákon č. 460/1992, čl. 40.

³³ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

			<p>osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami, neodkladná preprava darcu ľudského orgánu a príjemcu ľudského orgánu určeného na transplantáciu, neodkladná preprava zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú činnosti súvisiace s odberom ľudského orgánu a neodkladná preprava ľudského orgánu určeného na transplantáciu. Neodkladná preprava je aj preprava osoby, ktorej zdravotný stav vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti počas takejto prepravy.</p> <p>Zodpovedným orgánom za jej poskytovanie sú všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia.</p> <p>ŠPTK nachádzajúci sa v ÚPZC sú však verejne zdravotne poistenými osobami, a teda majú nárok na väčší rozsah zdravotnej starostlivosti, ako je neodkladná zdravotná starostlivosť (viď riadok Základná zdravotná starostlivosť).</p>	
<p>Základná zdravotná starostlivosť</p> <p>Stručne opíšte</p>	Á	povinné	<p>ŠPTK umiestnení v ÚPZC sú verejne zdravotne poistenými osobami³⁴, čo znamená, že majú prístup k zdravotnej starostlivosti v rozsahu verejného zdravotného poistenia.</p> <p>Zodpovedným orgánom za jej poskytovanie sú všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia, ktoré majú zmluvu s relevantnými zdravotnými poisťovňami na výkon verejného zdravotného poistenia.</p>	<p>Služby poskytované prostredníctvom verejného zdravotného poistenia sú rovnaké pre všetky osoby, ktoré pod neho spadajú, za rovnakých podmienok, bez ohľadu na ich status.</p>
<p>Špecializovaná starostlivosť</p> <p>Stručne opíšte</p>	Á	povinné	<p>V rozsahu verejného zdravotného poistenia, ako je uvedené vyššie.</p>	
<p>Iné služby zdravotnej starostlivosti</p> <p>Stručne opíšte</p>	Á	dobrovoľné	<p>Prístup k inej zdravotnej službe vychádza z praxe. Mimovládna organizácia SHR v rámci projektu KOMPAS III financovaného z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti (viď aj O24) poskytuje ŠPTK umiestneným v ÚPZC doplnkovú zdravotnú starostlivosť napr. vo forme nákupu voľnopredajných liekov, vitamínov, čajov, zásypov, hojivých masť, repelentov, kompenzačných pomôcok ako okuliare, strojčeky, barly a pod. (nákup je realizovaný vždy na základe predchádzajúceho písomného odporúčania lekára zariadenia). Takisto sa poskytujú</p>	<p>Občania SR alebo ŠPTK s legálnym pobytom nemajú vo všeobecnosti štátom alebo treťou stranou zabezpečenú doplnkovú zdravotnú starostlivosť.</p>

³⁴ Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení (§ 2 ods. 3f).

			zdravotné pomôcky, ktoré nie sú hrazené verejným zdravotným poistením, ale sú pre ŠPTK nevyhnutné ako napr. zubná protéza, a pod.	
Sociálna pomoc/podpora				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Majú dlhodobí neregulárni migranti nárok na sociálne dávky? ³⁵ Stručne opíšte, o aké dávky ide.	N	nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Zamestnanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Sú v SR podmienky na to, aby dlhodobí neregulárni migranti mali nárok na prístup na trh práce? Stručne opíšte špecifické podmienky zamestnania.	N	nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Vzdelávanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Majú deti – dlhodobí neregulárni migranti prístup k povinnému vzdelaniu/školskej dochádzke? Stručne opíšte	Á	povinné	Na základe § 96 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov má ŠPTK umiestnený v ÚPZC mladší ako 18 rokov prístup k vzdelávaniu do 3 mesiacov od zaistenia. V zariadeniach ÚPZC je k dispozícii kvalifikovaný pedagóg, ktorý do zariadenia pravidelne dochádza a vyučovanie prebieha v súlade s učebnými osnovami v rámci platnej legislatívy pre tú-ktorú vekovú kategóriu. V rámci projektu neziskovej organizácie SHR KOMPAS III je financovaná obnova miestností na vyučovanie v ÚPZC.	
Majú dospelí dlhodobí neregulárni migranti možnosť zúčastňovať sa vzdelávacích programov	Á	dobrovoľné	V rámci projektu neziskovej organizácie SHR KOMPAS III je zabezpečená výučba základov slovenského jazyka a vzdelávanie o Slovensku a jeho reáliách. Výučbu zabezpečujú kvalifikovaní pedagógovia. Žiadna iná výučba alebo tréning sa ŠPTK v ÚPZC neposkytuje.	

³⁵ Vezmite do úvahy definície „základných dávok“, ako sú uvedené v Kvalifikačnej smernici a Smernici o dlhodobom pobyte, ktoré sú chápané ako dávky, ktoré pokrývajú – minimálne – podporu príjmu, podporu v prípade choroby, tehotenstva, rodičovskú podporu.

a/alebo profesijných tréningov? Stručne opíšte, o aký druh vzdelania ide a za akých podmienok.				
Právna pomoc a podpora				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
Majú dlhodobí neregulárni migranti prístup k právnej pomoci alebo podpore? Stručne opíšte	Á	<i>povinné³⁶ /dobrovoľné</i>	<p><i>Po umiestnení štátneho príslušníka tretej krajiny do ÚPZC, ho ÚPZC bezodkladne poučí o možnosti požiadať o poskytnutie bezplatnej právnej pomoci. Ak štátny príslušník tretej krajiny prejaví záujem o bezplatnú právnu pomoc, vyplní samostatnú žiadosť, ktorú ÚPZC zašle na príslušnú pobočku Centra právnej pomoci.³⁷ Dlhodobí neregulárni migranti majú prístup k štátom poskytovanej bezplatnej právnej pomoci podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. za podmienok určených týmto zákonom. Majú prístup jednak k právnej pomoci v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhodení a v konaní o zaistení (v týchto veciach aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve) a tiež prístup k právnej pomoci v konaniach pred súdom SR, pokiaľ sa nachádzajú na území SR, a to v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom SR (v týchto veciach sa poskytuje právna pomoc v konaní pred súdmi všetkým fyzickým osobám nachádzajúcim sa na území SR). Táto skutočnosť vychádza z legislatívy (zákon č. 327/2005 Z. z.) a zodpovedným orgánom je Centrum právnej pomoci ako štátna rozpočtová organizácia Ministerstva spravodlivosti SR (viac aj v O18).³⁸</i></p> <p><i>Bezplatnú právnu pomoc ako aj poradenstvo komplexnejšieho charakteru, ako je zo strany CPP, poskytuje ŠPTK v ÚPZC najmä mimovládna organizácia Liga za ľudské práva v rámci projektov</i></p>	<p><i>Prístup k službám CPP je za rovnakých podmienok pre neregulárnych migrantov, legálnych migrantov a občanov. CPP nekontroluje migračný status žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci ani osôb, ktoré sa dostavia na konzultáciu (právne poradenstvo).</i></p>

³⁶ V prípade, ak sa v ÚPZC umiestni ŠPTK zaistený podľa zákona o pobyte cudzincov, ÚPZC ho bezodkladne poučí o možnosti požiadať o poskytnutie bezplatnej právnej pomoci. Je potom na samotnom ŠPTK, či túto možnosť využije. Zdroj: Metodika postupu vo veciach administratívneho vyhodenia cudzinca, zotrvania štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR, asistovaného dobrovoľného návratu a zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny. Príloha k rozkazu riaditeľa ÚHCP P PZ č. 25/2019.

³⁷ Metodika postupu vo veciach administratívneho vyhodenia cudzinca, zotrvania štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR, asistovaného dobrovoľného návratu a zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny. Príloha k rozkazu riaditeľa ÚHCP P PZ č. 25/2019.

³⁸ Dotazník CPP zo 7. 10. 2020.

			uvedených bližšie v O7b, ktoré sú však primárne zamerané na žiadateľov o azyl umiestnených v ÚPZC alebo pro bono. ³⁹	
Iné?				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Viete spomenúť ešte iné práva? Opíšte	Á	dobrovoľné	Mimovládna organizácia SHR v rámci svojho projektu KOMPAS III (vid' aj O24) poskytuje ŠPTK v ÚPZC okrem iných doplnkových služieb aj sociálne a psychologické poradenstvo a zabezpečuje voľnočasové aktivity, doplnkovú materiálnu pomoc a v prípade potreby aj preklady a tlmočenie.	ŠPTK sú limitovaní možnosťami projektu, cez ktorý je psychologické a sociálne poradenstvo v ÚPZC zabezpečované. Iní, či už občania SR, alebo legálni migranti, vzhľadom na to, že nie sú v zaistení, majú k dispozícii viac možností či už bezplatných, alebo aj platených služieb v tejto oblasti.

³⁹ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

Tabuľka 4: Práva a služby dostupné pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate

Druh pobytu alebo štatútu podľa odpovede na otázku O2 a O3: **Inštitút zotrvania⁴⁰ (bližšie vysvetlené v O3 v časti – písomné potvrdenie o odložení rozhodnutia o administratívnom vyhostení)**

Druh služby	Poskytuje sa služba? (Á/N)	Ide o povinné alebo dobrovoľné poskytovanie služby? ⁴¹	Stručný opis Dlhodobí neregulárni migranti majú nárok na/prístup k: i. Vychádza táto skutočnosť z legislatívy alebo praxe? Vychádza z miestnych (regionálnych, obecných) pravidiel alebo praxe? ii. Ktoré orgány sú zodpovedné za poskytovanie služby? Uvedte, či prístup k službe je poskytovaný inými organizáciami (MVO, charita, súkromný sektor), ktoré fungujú ako poskytovatelia služieb pre štátne alebo miestne orgány?	Stručne zhodnoťte a vysvetlite, či práva a prístup k službám sú viac obmedzené, rovnaké, alebo viac priaznivé ako v prípade legálnych migrantov alebo občanov?
Ubytovanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Ubytovanie Stručne opíšte	N	Nevzťahuje sa	Vzhľadom na zraniteľnosť situácie, v ktorej sa dlhodobí neregulárni migranti so statusom zotrvania nachádzajú (nemajú zo zákona o pobyte cudzincov právo pracovať ani podnikať), ako aj častá absencia platných dokladov totožnosti ⁴² a s tým spojených finančných prostriedkov im v princípe neumožňuje využívať komerčne poskytované ubytovanie (napr. hotely alebo prenájom). Na základe zákona o pobyte cudzincov má ubytovateľ, teda napr. hotel, ubytovňa a pod. povinnosť hlásiť prítomnosť každého ubytovaného cudzinca vo svojom zariadení, na čo potrebuje jeho doklad totožnosti.	
Špeciálne ubytovacie zariadenia (t.j. ubytovne pre obeť násillia, deti, atď.) Stručne opíšte	Á	dobrovoľné	V princípe môžu využívať služby nízkoprahových ubytovacích zariadení, ktoré sú prevádzkované buď samosprávami na miestnej/regionálnej úrovni ⁴³ , alebo neziskovými organizáciami či cirkvami. Aj v týchto zariadeniach je podmienkou kontrola identifikačných dokladov a hlásenie pobytu cudzinca, ale častokrát prevádzkovatelia nevedia, ako	

⁴⁰ Status zotrvania majú aj tí ŠPTK, ktorí podľa § 89 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov majú namiesto zaistenia uloženú povinnosť hlásenia pobytu alebo zloženia finančnej záruky (tzv. alternatíva k zaisteniu).

⁴¹ V niektorých prípadoch je napríklad služba dostupná, ale náklady musí uhradiť jednotlivec, nie štát/štátne orgány.

⁴² Na základe zákona o pobyte cudzincov (§ 74 ods. 2a, prípadne aj b), vydá policajný útvar ŠPTK cudzinecký pas, ktorý slúži a oprávňuje ŠPTK prioritne na vycestovanie a návrat z/do SR. Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

⁴³ Podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

			<i>postupovať v prípade ľudí bez platných dokladov a ubytovanie povolia, resp. akceptujú, ⁴⁴ keďže v mnohých prípadoch pracujú s ľuďmi bez domova, ktorým doklady totožnosti takisto chýbajú.</i>	
Iné formy ubytovania alebo ubytovní alebo špecializovaných centier	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	
Zdravotná starostlivosť				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Pohotovosť/záchranná služba (v podmienkach SR neodkladná zdravotná starostlivosť) Stručne opište	<i>Á</i>	<i>povinné</i>	<i>Poskytuje sa na základe Ústavy SR⁴⁵, ktorá v čl. 40 uvádza, že každý má právo na ochranu zdravia a na základe zákona 576/2004 o zdravotnej starostlivosti⁴⁶, kde je neodkladná zdravotná starostlivosť definovaná ako zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod vplyvom ktorých bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Neodkladná starostlivosť je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode. Neodkladná starostlivosť je aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. Súčasťou neodkladnej starostlivosti je neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami, neodkladná preprava darcu ľudského orgánu a príjemcu ľudského orgánu určeného na transplantáciu, neodkladná preprava zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú činnosti súvisiace s odberom ľudského orgánu a neodkladná preprava ľudského orgánu určeného na transplantáciu. Neodkladná preprava je aj preprava osoby, ktorej zdravotný stav vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti počas takejto prepravy. <i>Zodpovedným orgánom za jej poskytovanie sú všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia.</i></i>	<i>Neodkladná zdravotná starostlivosť je poskytovaná všetkým osobám na území SR, bez ohľadu na ich status.</i>

⁴⁴ Dotazník mesta Banská Bystrica zo 7. 10. 2020. Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020. Informácie poskytl IOM.

⁴⁵ Zákon č. 460/1992, čl. 40.

⁴⁶ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Základná zdravotná starostlivosť Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa	Iná ako neodkladná zdravotná starostlivosť by mohla byť týmto osobám poskytnutá len v prípade, že by si hradili komerčné zdravotné poistenie z vlastných zdrojov. Vzhľadom na absenciu platných dokladov u tejto kategórie osôb, ako aj nákladnosť komerčného zdravotného poistenia, je málo pravdepodobné, že títo ŠPTK by si ho boli schopní zabezpečiť (keďže počas zotrvania v SR nemajú právo pracovať ani podnikáť). V prípade, že by si ho dokázali zabezpečiť, zdravotná starostlivosť závisí od krytia, ktoré je v rámci komerčného poistenia platené. ŠPTK, ktorí majú status zotrvania, nemajú nárok na verejné zdravotné poistenie.	
Špecializovaná starostlivosť Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa	Iba v prípade, že by si zabezpečili komerčné zdravotné poistenie, to by mohlo kryť aj špecializovanú starostlivosť.	
Iné služby zdravotnej starostlivosti Stručne opíšte	Á	dobrovoľné	Mimovládna organizácia SHR v rámci projektu KOMPAS III (viď aj O24) poskytuje ŠPTK prepusteným z ÚPZC po dobu maximálne 60 dní od prepustenia nevyhnutnú zdravotnú starostlivosť. Pomoc je určená primárne zraniteľným osobám.	
Sociálna pomoc/podpora				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Majú dlhodobí neregulárni migranti nárok na sociálne dávky? ⁴⁷ Stručne opíšte, o aké dávky ide.	Á	povinné (len niektoré druhy sociálnej podpory) ⁴⁸	ŠPTK so štatútom zotrvania majú nárok na: - dotáciu na podporu humanitárnej pomoci ⁴⁹ v prípade, že bolo zotrvanie udelené z dôvodu prekážok administratívneho vyhostenia - pomoc v hmotnej núdzi (ak nie sú vo výkone trestu odňatia slobody, vo väzbe alebo nie sú zaistení) ⁵⁰	Pre občanov SR a pre legálnych migrantov existuje viacero druhov sociálnych dávok, ktoré môžu využiť (napr. v závislosti od druhu migračného statusu), ale pre ŠPTK so statusom zotrvania

⁴⁷ Vezmite do úvahy definície „základných dávok“, ako sú uvedené v Kvalifikačnej smernici a Smernici o dlhodobom pobyte, ktoré sú chápané ako dávky, ktoré pokrývajú – minimálne – podporu príjmu, podporu v prípade choroby, tehotenstva, rodičovskú podporu.

⁴⁸ Dotazník MPSVaR SR zo 14. 10. 2020.

⁴⁹ Dotáciu na podporu humanitárnej pomoci je možno udeliť v zmysle zákona 544/2010 Z. z. o dotáciách žiadateľovi, ktorým je fyzická osoba v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii. Za takúto situáciu sa považujú najmä následky živelných udalostí, strata žiadateľa rodiny, vážne ochorenie alebo úraz, strata príjmu v čase pandémie a pod. Pred poskytnutím dotácie zodpovedný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny dôkladne prešetrí sociálnu situáciu žiadateľa. Ide o jednorazový príspevok v sume max. 800 eur.

⁵⁰ Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumu životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť príjem: vlastnou prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku, uplatnením nárokov. Pomoc v hmotnej núdzi je: dávka v hmotnej núdzi, ochranný príspevok, aktivačný príspevok, príspevok na

			- operačný program potravinovej a základnej materiálnej pomoci ⁵¹	sú k dispozícii len opísané možnosti sociálnej podpory.
Zamestnanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Sú v SR podmienky na to, aby dlhodobí neregulárni migranti mali nárok na prístup na trh práce? Stručne opíšte špecifické podmienky zamestnania.	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	<i>Vychádzajúc zo zákona o pobyte cudzincov, ŠPTK so štatútom zotrvania nemôžu v SR podnikáť a vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu.</i>	
Vzdelávanie				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
Majú deti – dlhodobí neregulárni migranti prístup k povinnému vzdelaniu/školskej dochádzke? Stručne opíšte	<i>Á</i>	<i>povinné</i>	<i>Deťom cudzincov s udeleným pobytom na území SR, vrátane maloletých bez sprievodu (§ 146 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní) sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách za tých istých podmienok ako občanom SR, to znamená, že na štátnych (nie súkromných a cirkevných) školách môžu študovať zadarmo a zadarmo sa im požičiava aj základná učebná literatúra. Na odstránenie jazykových bariér na základných školách a stredných školách sa pre deti cudzincov organizujú základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka. Na Slovensku je povinná školská dochádzka desaťročná a trvá najdlhšie do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕšil 16 rokov veku.</i>	
Majú dospelí dlhodobí neregulárni migranti možnosť zúčastňovať sa	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	

nezaopatrené dieťa, príspevok na bývanie. Výška dávky v hmotnej núdzi je: 66,30 eura mesačne, ak ide o jednotlivca, 126,20 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 115,30 eura mesačne, ak ide o dvojicu bez detí, 172,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 184,30 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi, 232,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi. Pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a sú financované zo štátneho rozpočtu. Jednorazovú dávku v hmotnej núdzi poskytujú obecné a mestské úrady a financujú sa z rozpočtu miest a obcí. Zdroj: Dotazník MPSVaR SR z 14. 10. 2020 a www.employment.gov.sk (citované 19. 10. 2020).

⁵¹ Európska komisia svojím vykonávacím rozhodnutím č. CCI 2014SK05FMOP001 z 11. decembra 2014 schválila Operačný program pre potravinovú a základnú materiálnu pomoc na Slovensku. Pomoc sa realizuje počas programového obdobia 2014 – 2020 prostredníctvom 4 opatrení, a to poskytovaním potravinových a hygienických balíčkov vybraným skupinám príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, poskytovaním teplého jedla osobám bez prístrešia a aj formou podpory distribúcie darovaných potravín s cieľom predísť výraznému plytvaniu potravinami. Pre účely programu je dostatočným kritériom požiadanie o teplé jedlo, neskúma sa pôvod, pobyt ani základné identifikačné údaje. Zdroj: Informácie od MPSVaR SR z 14. 10. 2020 a www.employment.gov.sk (citované 19. 10. 2020).

vzdelávacích programov a/alebo profesijných tréningov? Stručne opíšte, o aký druh vzdelania ide a za akých podmienok.				
Právna pomoc a podpora				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
Majú dlhodobí neregulárni migranti prístup k právnej pomoci alebo podpore? Stručne opíšte	Á	<i>povinné aj dobrovoľné</i>	<p><i>Dlhodobí neregulárni migranti majú prístup k štátom poskytovanej bezplatnej právnej pomoci podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. za podmienok určených týmto zákonom. Majú prístup jednak k právnej pomoci v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení a v konaní o zaistení (v týchto veciach aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve) a tiež prístup k právnej pomoci v konaniach pred súdom SR, pokiaľ sa nachádzajú na území SR, a to v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom SR (v týchto veciach sa poskytuje právna pomoc v konaní pred súdmi všetkým fyzickým osobám nachádzajúcim sa na území SR). Táto skutočnosť vychádza z legislatívy (zákon č. 327/2005 Z. z.) a zodpovedným orgánom je Centrum právnej pomoci ako štátna rozpočtová organizácia Ministerstva spravodlivosti SR (viac aj v O18).⁵²</i></p> <p><i>Na mimovládne organizácie ako SHR, Liga za ľudské práva alebo Mareena, ako aj na Migračné informačné centrum IOM sa môžu obrátiť so žiadosťou o pomoc aj ŠPTK so štatútom zotrvania, kde im môže byť poskytnuté základné poradenstvo.</i></p> <p><i>Komplexnejšie právne poradenstvo však poskytuje len Liga za ľudské práva ako pro bono aktivitu.⁵³</i></p>	<p><i>Prístup k službám CPP je za rovnakých podmienok pre neregulárnych migrantov, legálnych migrantov a občanov. CPP nekontroluje migračný status žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci ani osôb, ktoré sa dostavia na konzultáciu (právne poradenstvo).</i></p>
Iné?				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Viete spomenúť ešte iné práva?	Á	dobrovoľné	<i>Mimovládna organizácia SHR v rámci svojho projektu KOMPAS III (viď aj O24) poskytuje ŠPTK prepusteným z ÚPZC do 60 dní od prepustenia</i>	

⁵² Dotazník CPP zo 7. 10. 2020.

⁵³ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

Opíšte			<i>(teda osobám so štatútom zotrvania) pomoc napr. pri hľadani ubytovania (ako bolo spomenuté, väčšinou ide o nízkoprahové ubytovne alebo nocľahárne), zabezpečení potravín, materiálnej pomoci, preplácania cestovného alebo úhrady notárskych poplatkov nevyhnutných na legalizáciu pobytu na území SR. Pomoc je určená primárne zraniteľným osobám.</i>	
--------	--	--	--	--

Tabuľka 5: Práva a služby dostupné pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate

Druh pobytu alebo štatútu podľa odpovede na otázku O2 a O3: **tolerovaný pobyt**⁵⁴

Druh služby	Poskytuje sa služba? (Á/N)	Ide o povinné alebo dobrovoľné poskytovanie služby? ⁵⁵	Stručný opis Dlhodobí neregulárni migranti majú nárok na/prístup k: i. Vychádza táto skutočnosť z legislatívy alebo praxe? Vychádza z miestnych (regionálnych, obecných) pravidiel alebo praxe? ii. Ktoré orgány sú zodpovedné za poskytovanie služby? Uvedte, či prístup k službe je poskytovaný inými organizáciami (MVO, charita, súkromný sektor), ktoré fungujú ako poskytovatelia služieb pre štátne alebo miestne orgány?	Stručne zhodnoťte a vysvetlite, či práva a prístup k službám sú viac obmedzené, rovnaké, alebo viac priaznivé ako v prípade legálnych migrantov alebo občanov?
Ubytovanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Ubytovanie Stručne opíšte	**N	nevzťahuje sa		
Špeciálne ubytovacie zariadenia (t.j. ubytovne pre obeť násillia, deti, atď.) Stručne opíšte	Á (pri niektorých druhoch)	povinné (pri niektorých druhoch)	<p>V prípade, ak bol tolerovaný pobyt udelený z dôvodu, že išlo o maloletú osobu nájdenú na území SR (§ 58 ods. 1a) zákona o pobyte cudzincov), teda ide o maloletú osobu bez sprievodu, tej je poskytnuté ubytovanie v Centre pre deti a rodiny špecializovanom pre maloletých bez sprievodu.</p> <p>V prípade, ak bol tolerovaný pobyt udelený z dôvodu, že išlo o obeť obchodovania s ľuďmi (§ 58 ods. 1c) zákona o pobyte cudzincov), tej je poskytnuté vhodné a bezpečné ubytovanie napr. v špecializovanej ubytovni, byte alebo nízkoprahovej ubytovni v rámci Programu podpory</p>	

⁵⁴ Tolerovaný pobyt sa môže udeliť ktorémukoľvek štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky na jeho udelenie, nielen tomu, ktorý má vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nie je možné vykonať či už zo zákonných, alebo praktických dôvodov. Do 1. 5. 2018, keď nadobudla účinnosť novela zákona o pobyte cudzincov (č. 108/2018), sa tolerovaný pobyt udeľoval ŠPTK, v prípade ktorých existovali prekážky administratívneho vyhostenia a kde vycestovanie nebolo možné a zaistenie nebolo účelné. Tieto dva typy tolerovaného pobytu boli spomínanou novelou nahradené inštitútom zotrvania. Viď aj Tabuľku 4.

⁵⁵ V niektorých prípadoch je napríklad služba dostupná, ale náklady musí uhradiť jednotlivec, nie štát/štátne orgány.

			<p>a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, ak sa táto osoba rozhodne do Programu vstúpiť.</p> <p>Ak ide o nelegálne zamestnanú osobu za osobitne vykorisťujúcich podmienok (§ 58 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov), tá má nárok na pomoc v hmotnej núdzi, ktorej súčasťou je aj príspevok na bývanie.⁵⁶</p>	
Iné formy ubytovania alebo ubytovní alebo špecializovaných centier	N	nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Zdravotná starostlivosť				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
<p>Pohotovosť/záchraná služba (v podmienkach SR neodkladná zdravotná starostlivosť)</p> <p>Stručne opíšte</p>	Á	povinné	<p>Poskytuje sa na základe Ústavy SR⁵⁷, ktorá v čl. 40 uvádza, že každý má právo na ochranu zdravia a na základe zákona 576/2004 o zdravotnej starostlivosti⁵⁸, kde je neodkladná zdravotná starostlivosť definovaná ako zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod vplyvom ktorých bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Neodkladná starostlivosť je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode. Neodkladná starostlivosť je aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. Súčasťou neodkladnej starostlivosti je neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami, neodkladná preprava darcu ľudského orgánu a príjemcu ľudského orgánu určeného na transplantáciu, neodkladná preprava zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú činnosti súvisiace s odberom ľudského orgánu a neodkladná preprava ľudského orgánu určeného na transplantáciu. Neodkladná preprava je aj</p>	<p>Neodkladná zdravotná starostlivosť je poskytovaná všetkým osobám na území SR, bez ohľadu na ich status.</p>

⁵⁶ zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi. Domácnosti s jedným členom sa príspevok na bývanie poskytuje vo výške 55,80 eura a domácnosti s viacerými členmi, alebo v prípade nájmu bytu viacerými osobami, sa poskytuje vo výške 89,20 eura.

⁵⁷ Zákon č. 460/1992, čl. 40.

⁵⁸ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

			<p>preprava osoby, ktorej zdravotný stav vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti počas takejto prepravy.</p> <p>Zodpovedným orgánom za jej poskytovanie sú všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia.</p>	
<p>Základná zdravotná starostlivosť</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>Á (za istých podmienok)</p>	<p>povinné</p>	<p>Iná ako neodkladná zdravotná starostlivosť môže byť týmto osobám poskytnutá len v prípade, že sú zamestnané a následne z toho vyplýva povinnosť byť verejne zdravotne poisteným.</p> <p>MBS sú na základe zákona o zdravotnom poistení⁵⁹ verejne zdravotne poistenými osobami.</p> <p>V takých prípadoch sú zodpovedným orgánom za poskytovanie zdravotnej starostlivosti všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia, ktoré majú zmluvu s relevantnými zdravotnými poisťovňami na výkon verejného zdravotného poistenia.</p> <p>V prípade obetí obchodovania s ľuďmi je pomoc poskytovaná aj prostredníctvom Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, pokiaľ požiadajú o zaradenie do Programu. Ide najmä o zabezpečenie vykonania lekárskej prehliadky v čo najskoršom termíne, v odôvodnených prípadoch bezodkladne, ale aj následné poskytovanie zdravotnej starostlivosti.</p>	<p>Služby poskytované prostredníctvom verejného zdravotného poistenia sú rovnaké pre všetky osoby, ktoré pod neho spadajú, za rovnakých podmienok, bez ohľadu na ich status.</p>
<p>Špecializovaná starostlivosť</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>N</p>	<p>nevzťahuje sa</p>	<p>Iba v prípade, že by si hradili komerčné zdravotné poistenie, to by mohlo kryť aj špecializovanú starostlivosť. Tí, čo majú verejné zdravotné poistenie, len v rozsahu, ako sa špecializovaná zdravotná starostlivosť poskytuje.</p>	
<p>Iné služby zdravotnej starostlivosti</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>N</p>	<p>nevzťahuje sa</p>		
<p>Sociálna pomoc/podpora</p>				<p>Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐</p>

⁵⁹ Zákon č. 580/2008 Z.z. o zdravotnom poistení (§ 3 ods. 3e).

<p>Majú dlhodobí neregulárni migranti nárok na sociálne dávky?⁶⁰</p> <p>Stručne opíšte, o aké dávky ide.</p>	<p>Á</p>	<p>povinné</p>	<p>ŠPTK s tolerovaným pobytom majú nárok na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc v hmotnej núdzi (ak nie sú vo výkone trestu odňatia slobody, vo väzbe alebo nie sú zaistení)⁶¹ - operačný program potravinovej a základnej materiálnej pomoci⁶² <p>Zároveň je potrebné uviesť, že v prípade tolerovaného pobytu udeleného maloletým bez sprievodu majú títo zabezpečenú štátnu ústavnú starostlivosť. V prípade obetí obchodovania s ľuďmi je pomoc poskytovaná aj prostredníctvom Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, pokiaľ požiadajú o zaradenie do Programu (napr. ako sociálna pomoc, sociálne poradenstvo).</p> <p>Zároveň ŠPTK s udeleným tolerovaným pobytom majú možnosť sa zamestnať, čím môžu získať prístup k ďalším formám sociálnej podpory.</p>	
<p>Zamestnanie Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐</p>				
<p>Sú v SR podmienky na to, aby dlhodobí neregulárni migranti mali nárok na prístup na trh práce?</p>	<p>Á</p>	<p>dobrovoľné (záleží na samotnom ŠPTK)</p>	<p>Na základe zákona o pobyte cudzincov v spojení so zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov majú právo sa zamestnať cudzinci:</p> <p>a) ktorým bol predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že sa stali obeť obchodovania s ľuďmi,</p>	

⁶⁰ Vezmite do úvahy definície „základných dávok“, ako sú uvedené v Kvalifikačnej smernici a Smernici o dlhodobom pobyte, ktoré sú chápané ako dávky, ktoré pokrývajú – minimálne – podporu príjmu, podporu v prípade choroby, tehotenstva, rodičovskú podporu.

⁶¹ Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumu životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť príjem: vlastnou prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku, uplatnením nárokov. Pomoc v hmotnej núdzi je: dávka v hmotnej núdzi, ochranný príspevok, aktivačný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa, príspevok na bývanie. Výška dávky v hmotnej núdzi je: 66,30 eura mesačne, ak ide o jednotlivca, 126,20 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 115,30 eura mesačne, ak ide o dvojicu bez detí, 172,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 184,30 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi, 232,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi. Pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a sú financované zo štátneho rozpočtu. Jednorazovú dávku v hmotnej núdzi poskytujú obecné a mestské úrady a financujú sa z rozpočtu miest a obcí. Zdroj: Informácie od MPSVaR SR z 14. 10. 2020 a www.employment.gov.sk (citované 19. 10. 2020).

⁶² Európska komisia svojím vykonávacím rozhodnutím č. CCI 2014SK05FMOP001 z 11. decembra 2014 schválila Operačný program pre potravinovú a základnú materiálnu pomoc na Slovensku. Pomoc sa realizuje počas programového obdobia 2014 – 2020 prostredníctvom 4 opatrení, a to poskytovaním potravinových a hygienických balíčkov vybraným skupinám príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, poskytovaním teplého jedla osobám bez prístrešia a aj formou podpory distribúcie darovaných potravín s cieľom predísť výraznému plytvaniu potravinami. Pre účely programu je dostatočným kritériom požiadanie o teplé jedlo, neskúma sa pôvod, pobyt ani základné identifikačné údaje. Zdroj: Informácie od MPSVaR SR z 14. 10. 2020 a www.employment.gov.sk (citované 19. 10. 2020).

Stručne opíšte špecifické podmienky zamestnania.			<p>b) ktorým bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu rešpektovania ich súkromného a rodinného života, alebo</p> <p>c) ktorým bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu nelegálneho zamestnávania za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, ak je ich prítomnosť nevyhnutná na účely trestného konania. Nesmú však podnikať.</p> <p>Do 1. 5. 2018 sa ŠPTK, ktorým sa momentálne udeľuje štatút zotrvania, udeľoval tolerovaný pobyt z dôvodu prekážok administratívneho vyhostenia alebo z dôvodu, že vycestovanie nebolo možné a zaistenie nebolo účelné. V prípade tohto druhu tolerovaného pobytu zákon neumožňoval ŠPTK pracovať ani podnikať.</p>	
Vzdelávanie				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
<p>Majú deti – dlhodobí neregulárni migranti prístup k povinnému vzdelaniu/školskej dochádzke?</p> <p>Stručne opíšte</p>	Á	povinné	<p>Deťom cudzincov s udeleným pobytom na území SR, vrátane maloletých bez sprievodu (§ 146 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní) sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách za tých istých podmienok ako občanom SR, to znamená, že na štátnych (nie súkromných a cirkevných) školách môžu študovať zadarmo a zadarmo sa im požičiava aj základná učebná literatúra. Na odstránenie jazykových bariér na základných školách a stredných školách sa pre deti cudzincov organizujú základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka. Na Slovensku je povinná školská dochádzka desaťročná a trvá najdlhšie do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕšil 16 rokov veku.</p>	
<p>Majú dospelí dlhodobí neregulárni migranti možnosť zúčastňovať sa vzdelávacích programov a/alebo profesijných tréningov?</p> <p>Stručne opíšte, o aký druh vzdelania ide a za akých podmienok.</p>	N	nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Právna pomoc a podpora				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐
<p>Majú dlhodobí neregulárni migranti prístup k právnej pomoci alebo podpore?</p>	Á	povinné aj dobrovoľné	<p>Za takých istých podmienok ako občania SR majú právo na prístup k bezplatnej právnej pomoci poskytovanej Centrom právnej pomoci aj cudzinci podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z., za podmienok určených týmto zákonom. Majú prístup jednak k právnej pomoci v azylových</p>	<p>Prístup k službám CPP je za rovnakých podmienok pre neregulárnych migrantov, legálnych migrantov a občanov.</p>

Stručne opíšte			<p>veciach, v konaní o administratívnom vyhostení a v konaní o zaistení (v týchto veciach aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve) a tiež prístup k právnej pomoci v konaniach pred súdom SR, pokiaľ sa nachádzajú na území SR, a to v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom SR (v týchto veciach sa poskytuje právna pomoc v konaní pred súdmi všetkým fyzickým osobám nachádzajúcim sa na území SR). (Viac aj v O18.)</p> <p>Právne a sociálne poradenstvo poskytuje cudzincom s povoleným pobytom na území SR Migračné informačné centrum IOM financované z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti.⁶³</p> <p>V rámci svojej činnosti poskytuje právne poradenstvo ŠPTK aj mimovládna organizácia Liga za ľudské práva.</p>	<p>CPP nekontroluje migračný status žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci ani osôb, ktoré sa dostavia na konzultáciu (právne poradenstvo).</p>
Iné?				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Viete spomenúť ešte iné práva? Opíšte	Á	dobrovoľné	<p>Komplexné služby poskytuje cudzincom s povoleným pobytom na území SR Migračné informačné centrum IOM financované z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti.⁶⁴</p> <p>V rámci svojej činnosti poskytujú rôzne druhy poradenstvo a služieb ŠPTK aj mimovládne organizácie ako Liga za ľudské práva, SHR, Mareena a pod.</p> <p>V prípade obetí obchodovania s ľuďmi je pomoc poskytovaná aj prostredníctvom Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, pokiaľ požiadajú o zaradenie do Programu (napr. tlmočenie, právne poradenstvo, kurz slovenského jazyka, informácie o tolerovanom pobyte v SR, a pod.).</p>	

⁶³ MIC je poradenské centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM). Od roku 2006 poskytuje cudzincom služby, ktorými pomáha pri ich sociálnej, ekonomickej a kultúrnej integrácii na Slovensku. Poskytuje im komplexné integračné, sociálne a pracovné poradenstvo, podporuje ich inklúziu na trh práce, organizuje pre nich otvorené kurzy slovenského jazyka a kurzy sociálnej a kultúrnej orientácie, a sprostredkúva im dôležité informácie o živote na Slovensku a podporuje komunitný život cudzincov.

⁶⁴ MIC je poradenské centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM). Od roku 2006 poskytuje cudzincom služby, ktorými pomáha pri ich sociálnej, ekonomickej a kultúrnej integrácii na Slovensku. Poskytuje im komplexné integračné, sociálne a pracovné poradenstvo, podporuje ich inklúziu na trh práce, organizuje pre nich otvorené kurzy slovenského jazyka a kurzy sociálnej a kultúrnej orientácie, a sprostredkúva im dôležité informácie o živote na Slovensku a podporuje komunitný život cudzincov.

O11. Aké služby sú v SR dostupné pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorým nebolo vydané rozhodnutie o návrate a štátne orgány SR pôsobiace v oblasti migrácie o nich nevedia?

Tabuľka 6: Služby dostupné pre dlhodobých neregulárnych migrantov, o ktorých štátne orgány pôsobiace v oblasti migrácie nevedia (napr. ľudia, ktorí prekročili povolenú dĺžku pobytu, ktorí neoprávnene vstúpili na územie štátu)

Druh pobytu alebo štatútu podľa odpovede na otázku O2 a O3: [všetky relevantné štatúty sú opísané v Tabuľkách 3, 4 a 5. Tabuľka 6 nižšie uvádza prípady ŠPTK, o ktorých úrady nevedia, teda majú neregulárne postavenie a nemajú vydané žiadne právoplatné doklady o svojom štatúte zo strany štátnych orgánov SR]

Druh služby	Poskytuje sa služba? (Á/N)	Ide o povinné alebo dobrovoľné poskytovanie služby? ⁶⁵	Stručný opis Dlhodobí neregulárni migranti majú nárok na/prístup k: i. Vychádza táto skutočnosť z legislatívy alebo praxe? Vychádza z miestnych (regionálnych, obecných) pravidiel alebo praxe? ii. Ktoré orgány sú zodpovedné za poskytovanie služby? Uvedte, či prístup k službe je poskytovaný inými organizáciami (MVO, charita, súkromný sektor), ktoré fungujú ako poskytovatelia služieb pre štátne alebo miestne orgány?	Stručne zhodnoťte a vysvetlite, či práva a prístup k službám sú viac obmedzené, rovnaké, alebo viac priaznivé ako v prípade legálnych migrantov alebo občanov?
Ubytovanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Ubytovanie Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa	<i>Vzhľadom na zraniteľnosť situácie, v ktorej sa dlhodobí neregulárni migranti nachádzajú, ako aj absencia platných dokladov totožnosti, im v princípe neumožňuje využívať komerčne poskytované ubytovanie (napr. hotely alebo prenájom). Na základe zákona o pobyte cudzincov má ubytovateľ, teda napr. hotel, ubytovňa a pod. povinnosť hlásiť prítomnosť každého ubytovaného cudzinca vo svojom zariadení, na čo potrebuje jeho doklad totožnosti.</i>	
Špeciálne ubytovacie zariadenia (t.j. ubytovne pre obeť násillia, deti, atď.)	Á	dobrovoľné	<i>V princípe môžu využívať služby nízkoprahových ubytovacích zariadení, ktoré sú prevádzkované buď samosprávami na miestnej/regionálnej úrovni⁶⁶, alebo neziskovými organizáciami či cirkvami. Aj v týchto zariadeniach je podmienkou kontrola identifikačných dokladov a hlásenie</i>	

⁶⁵ V niektorých prípadoch je napríklad služba dostupná, ale náklady musí uhradiť jednotlivec, nie štát/štátne orgány.

⁶⁶ Podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Stručne opište			<i>pobytu cudzinca, ale častokrát prevádzkovatelia nevedia, ako postupovať v prípade ľudí bez platných dokladov a ubytovanie povolia, resp. akceptujú, ⁶⁷keďže v mnohých prípadoch pracujú s ľuďmi bez domova, ktorým doklady takisto chýbajú.</i>	
Iné formy ubytovania alebo ubytovní alebo špecializovaných centier	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>		
Zdravotná starostlivosť				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Pohotovosť/záchranná služba (v podmienkach SR neodkladná zdravotná starostlivosť)	<i>Á</i>	<i>povinné</i>	<i>Poskytuje sa na základe Ústavy SR⁶⁸, ktorá v čl. 40 uvádza, že každý má právo na ochranu zdravia a na základe zákona 576/2004 o zdravotnej starostlivosti⁶⁹, kde je neodkladná zdravotná starostlivosť definovaná ako zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod vplyvom ktorých bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Neodkladná starostlivosť je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode. Neodkladná starostlivosť je aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. Súčasťou neodkladnej starostlivosti je neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami, neodkladná preprava darcu ľudského orgánu a príjemcu ľudského orgánu určeného na transplantáciu, neodkladná preprava zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú činnosti súvisiace s odberom ľudského orgánu a neodkladná preprava ľudského orgánu určeného na transplantáciu. Neodkladná preprava je aj preprava osoby, ktorej zdravotný stav vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti počas takejto prepravy.</i>	<i>Neodkladná zdravotná starostlivosť je poskytovaná všetkým osobám na území SR, bez ohľadu na ich status.</i>
Stručne opište				

⁶⁷ Dotazník mesta Banská Bystrica zo 7. 10. 2020. Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020. Skúsenosti IOM.

⁶⁸ Zákon č. 460/1992, čl. 40.

⁶⁹ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

			Zodpovedným orgánom za jej poskytovanie sú všetci zdravotníci a zdravotnícke zariadenia.	
Základná zdravotná starostlivosť Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa	Iná ako neodkladná zdravotná starostlivosť by mohla byť týmto osobám poskytnutá len v prípade, že by si hradili komerčné zdravotné poistenie z vlastných zdrojov, ktoré je však naviazané na predloženie platných dokladov. V prípade, že by si ho zabezpečili, zdravotná starostlivosť závisí od krytia, ktoré je v rámci komerčného poistenia platené. Otázne je, do akej miery sú komerčné zdravotné poisťovne pri uzatváraní poistenia schopné vyhodnotiť neoprávnenosť pobytu ŠPTK.	
Špecializovaná starostlivosť Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa		
Iné služby zdravotnej starostlivosti Stručne opíšte	N	nevzťahuje sa		
Sociálna pomoc/podpora				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Majú dlhodobí neregulárni migranti nárok na sociálne dávky? ⁷⁰ Stručne opíšte, o aké dávky ide.	N	nevzťahuje sa	ŠPTK, o ktorých úrady nevedia, by mohli využiť jedine pomoc cez operačný program potravinovej a základnej materiálnej pomoci ⁷¹ .	
Zamestnanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Sú v SR podmienky na to, aby dlhodobí neregulárni	N	nevzťahuje sa		

⁷⁰ Vezmite do úvahy definície „základných dávok“, ako sú uvedené v Kvalifikačnej smernici a Smernici o dlhodobom pobyte, ktoré sú chápané ako dávky, ktoré pokrývajú – minimálne – podporu príjmu, podporu v prípade choroby, tehotenstva, rodičovskú podporu.

⁷¹ Európska komisia svojím vykonávacím rozhodnutím č. CCI 2014SK05FMOP001 z 11. decembra 2014 schválila Operačný program pre potravinovú a základnú materiálnu pomoc na Slovensku. Pomoc sa realizuje počas programového obdobia 2014 – 2020 prostredníctvom 4 opatrení, a to poskytovaním potravinových a hygienických balíčkov vybraným skupinám príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, poskytovaním teplého jedla osobám bez prístrešia a aj formou podpory distribúcie darovaných potravín s cieľom predísť výraznému plytvaniu potravinami. Pre účely programu je dostatočným kritériom požiadanie o teplé jedlo, neskúma sa pôvod, pobyt ani základné identifikačné údaje. Zdroj: Informácie od MPSVaR SR zo 14. 10. 2020 a www.employment.gov.sk (citované 19. 10. 2020).

migranti mali nárok na prístup na trh práce? Stručne opíšte špecifické podmienky zamestnania.				
Vzdelávanie				Menej ☒ Rovnako ☐ Viac ☐
Majú deti – dlhodobí neregulárni migranti prístup k povinnému vzdelaniu/školskej dochádzke? Stručne opíšte	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>	<p><i>V súlade s § 146 ods. 2 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) sa výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách poskytuje deťom cudzincov s povoleným pobytom na území SR. Ak dieťa nemá legálny pobyt na území SR, školská legislatíva sa na neho nevzťahuje. K otázke práva na vzdelanie dieťaťa, ktoré sa nachádza na území SR bez povolenia na pobyt, by sa musel vyjadriť súd.⁷²</i></p> <p><i>V praxi môže však nastať prípad, že dieťa ŠPTK začalo povinnú školskú dochádzku v čase, keď rodič(ia) bol(i) na území SR legálne. Ak im počas školského roka vypršal legálny pobyt, je otázne, či škola túto skutočnosť bezprostredne zistí.⁷³</i></p>	
Majú dospelí dlhodobí neregulárni migranti možnosť zúčastňovať sa vzdelávacích programov a/alebo profesijných tréningov? Stručne opíšte, o aký druh vzdelania ide a za akých podmienok.	<i>N</i>	<i>nevzťahuje sa</i>		
Právna pomoc a podpora				Menej ☐ Rovnako ☒ Viac ☐

⁷² Informácia od Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR zo 6. 11. 2020.

⁷³ Riadený rozhovor ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

<p>Majú dlhodobí neregulárni migranti prístup k právnej pomoci alebo podpore?</p> <p>Stručne opíšte</p>	<p>Á</p>	<p><i>povinné/dobrovoľné</i></p>	<p><i>Za takých istých podmienok ako občania SR majú právo na prístup k bezplatnej právnej pomoci poskytovanej Centrom právnej pomoci aj cudzinci podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. za podmienok určených týmto zákonom. Majú prístup jednak k právnej pomoci v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení a v konaní o zaistení (v týchto veciach aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve) a tiež prístup k právnej pomoci v konaniach pred súdom SR, pokiaľ sa nachádzajú na území SR, a to v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom SR (v týchto veciach sa poskytuje právna pomoc v konaní pred súdmi všetkým fyzickým osobám nachádzajúcim sa na území SR). (Viac aj v O18.)</i></p> <p><i>Komplexnejšie právne poradenstvo poskytuje len Liga za ľudské práva čisto ako pro bono aktivitu.⁷⁴</i></p>	<p><i>Prístup k službám CPP je za rovnakých podmienok pre neregulárnych migrantov, legálnych migrantov a občanov. CPP nekontroluje migračný štatút žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci ani osôb, ktoré sa dostavia na konzultáciu (právne poradenstvo).</i></p>
<p>Iné?</p>				<p>Menej ☐ Rovnako ☐ Viac ☐</p>
<p>Viete spomenúť ešte iné práva? Opíšte</p>	<p>N</p>	<p><i>nevzťahuje sa</i></p>		

⁷⁴ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

O12. Kontrolujú štátne orgány alebo orgány na miestnej/regionálnej úrovni v SR migračný štatút dotknutých osôb pred tým, ako im poskytnú nejaké služby (napr. ubytovanie, zdravotnú starostlivosť, vzdelanie), alebo existujú pre týchto ľudí určité „zábezpeky“, ktoré im umožňujú prístup k takýmto službám bez strachu zo zatknutia?

Prístup k službám bez overovania migračného statusu závisí od služby samotnej. V niektorých prípadoch je kontrola migračného statusu a legálnosť pobytu spojená so samotným poskytovaním služby, ako napr. prístup k sociálnej podpore, v iných prípadoch sa kontrola migračného statusu nevykonáva, keďže nevyplýva zo zákona ani z praxe (napr. prístup k právnomu poradenstvu zo strany Centra právnej pomoci⁷⁵ alebo neziskových organizácií⁷⁶), alebo sa doklady kontrolujú, ale zodpovedné orgány nie sú vždy schopné oprávnenosť pobytu posúdiť (napr. ubytovatelia pri povinnosti hlásenia pobytu cudzinca v súlade so zákonom o pobyte cudzincov). V prípade, že si ubytovatelia nie sú istí legálnosťou pobytu ubytovávaného, môžu kontaktovať cudzineckú políciu za účelom preverenia statusu, ale nie je to ich povinnosťou.⁷⁷

Otázna je takisto kontrola statusu a schopnosť posúdenia jeho legálnosti v prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti alebo prístupu k vzdelaniu. V oblasti zdravotnej starostlivosti má každá osoba bez ohľadu na postavenie a status nárok na neodkladnú zdravotnú starostlivosť.⁷⁸ Ostatná zdravotná starostlivosť súvisí s uzavretým zdravotným poistením. To môže byť uzavreté na komerčnej báze, ktoré je naviazané na predloženie platných dokladov alebo v oblasti verejného zdravotného poistenia uzavreté ešte v čase, keď sa osoba na území SR nachádzala legálne. V takom prípade zodpovedné orgány poskytujúce zdravotnú starostlivosť ťažko okamžite vyhodnotia (ne)legálnosť pobytu dotknutej osoby. Podobný prípad sa môže vyskytnúť v oblasti vzdelávania, keď dieťa začalo chodiť do školy v čase, keď sa na území SR nachádzalo legálne a počas navštevovania školskej dochádzky legálnosť pobytu skončila.⁷⁹ V prípade nejasností v konkrétnom prípade by sa mohlo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR obrátiť na Ministerstvo vnútra SR na posúdenie povolenia na pobyt dieťaťa.⁸⁰

O13. Ak sa v SR štátnemu príslušníkovi tretej krajiny poskytnú služby v zmysle vyššie uvedených otázok (O10 a O11), má povinnosť spolupracovať pri návrate do svojej krajiny pôvodu?

Áno

Nie

Ak áno, vysvetlite, ako to prebieha.

O14. Existujú v SR na lokálnej úrovni (na úrovni regiónu, mesta a pod.) projekty alebo (ad hoc) programy zamerané na služby pre dlhodobých neregulárnych migrantov?

Áno

Nie

Ak áno, uveďte príklady (napr. akí aktéri sú zapojení do ich prípravy a implementácie, aký je dopad projektov a programov, či existujú hodnotiace správy týchto projektov a programov, aké sú kľúčové zistenia).

Vo všeobecnosti v SR nie sú žiadne programy alebo ad hoc projekty na lokálnej úrovni, ktorých cieľom by bolo poskytovanie služieb pre neregulárnych migrantov.

Aktivity niektorých neziskových organizácií (pozri O7b) – napr. projekt KapaCity – sa zameriavajú na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na miestnej úrovni, kde môže byť diskutovaná aj otázka neregulárnej migrácie. Neregulárna migrácia však nie je ich primárnou projektovou aktivitou.

O15a. S výnimkou organizácií, ktoré poskytujú služby pre verejné inštitúcie (otázky O10 a O11), sú iné subjekty a organizácie (napr. mimovládne organizácie, charitatívne organizácie, iné súkromné

⁷⁵ Dotazník CPP zo 7. 10. 2020.

⁷⁶ Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020.

⁷⁷ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

⁷⁸ Zákon č. 460/1992 (Ústava SR), čl. 40.

⁷⁹ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

⁸⁰ Dotazník Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR zo 6. 11. 2020.

subjekty) zapojené do poskytovania a uľahčovania prístupu k službám pre dlhodobých neregulárnych migrantov?

Áno

Nie

Ak áno, uveďte, o ktoré subjekty ide, ako sú zapojené, aké služby poskytujú (napr. ubytovanie, zdravotnú starostlivosť, poradenstvo) a z akých zdrojov sú tieto aktivity financované.

Okrem projektu KOMPAS III Slovenskej humanitnej rady opísanom v O7b a O24 sa vo všeobecnosti slovenské neziskové organizácie, charity alebo súkromné organizácie nevenujú poskytovaniu komplexných služieb neregulárnym migrantom.

Ako bolo opísané v O7b a O12, právne alebo sociálne poradenstvo môže byť poskytované viacerými organizáciami na štátnej úrovni (Centrum právnej pomoci) alebo neziskovým sektorom (Liga za ľudské práva, Mareena, Marginal), prípadne medzinárodnými organizáciami (IOM) v kontexte ich služieb poskytovaných primárne legálne pobývajúcim cudzincom. Liga za ľudské práva poskytuje komplexné právne poradenstvo aj cudzincom v zaistení a v procese odvolania sa voči administratívne vyhosteniu a zaisteniu (viď bližšie O7b). Právne poradenstvo ŠPTK so statusom zotrvania ako aj neregulárnym migrantom poskytuje HRL ako pro bono aktivitu.⁸¹

V oblasti ubytovania, najmä na území väčších miest, existuje niekoľko charitatívnych organizácií (občianske združenia, cirkvi), ktoré poskytujú svoje ubytovacie služby často spojené aj so základným poradenstvom v oblasti sociálnej, právnej a pracovnej orientácie pre ľudí bez domova. Dlhodobí neregulárni migranti nachádzajúci sa v zložitej situácii môžu ich služby využiť.⁸²

O15b. Musia tieto subjekty alebo organizácie oznámiť migračný štatút dotknutých osôb pred tým, ako im poskytnú nejaké služby (napr. ubytovanie, zdravotnú starostlivosť, vzdelanie), alebo existujú pre týchto ľudí určité „zábezpeky“, ktoré im umožňujú prístup k takýmto službám bez strachu zo zatknutia?

Pozri O12.

O16. Ak je štátny príslušník tretej krajiny obeťou alebo svedkom trestného činu (napr. pracovné vykorisťovanie, domáce násilie, atď.) sú v SR k dispozícii „bezpečné spôsoby oznámenia“⁸³ takejto udalosti štátnym orgánom bez toho, aby bol prezradený jeho/jej nelegálny pobyt?

Áno

Nie

Ak áno, opíšte mechanizmus nahlasovania.

V prípade nahlásenia trestného činu má zodpovedný orgán povinnosť overiť totožnosť nahlasovateľa. Je ťažké však posúdiť, či zároveň kontroluje aj oprávnenosť jeho pobytu a v prípade odhalenia jeho neoprávnenosti ho aj nahlási ďalším orgánom.⁸⁴

Tak ako občan SR, má aj cudzinec (vrátane neregulárneho migranta) možnosť napr. využiť anonymné nahlásenie pracovného vykorisťovania na Národný inšpektorát práce, z čoho majú však cudzinci strach,

⁸¹ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

⁸² Vo všeobecnosti je ťažko posúdiť, či tieto charity poskytujú služby aj neregulárnym migrantom, keďže ich status nekontrolujú.

Informácia pochádza z dlhodobej praxe s prácou s touto skupinou osôb. Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020 a informácie z činnosti IOM v rámci programov asistovaných dobrovoľných návratov a činnosti Migračného informačného centra.

⁸³ <https://www.compas.ox.ac.uk/project/safe-reporting-of-crime-for-victims-and-witnesses-with-irregular-migration-status-in-the-usa-and-europe/>

⁸⁴ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

keďže sa obávajú konzekvencií.⁸⁵ Cudzinec má takisto možnosť obrátiť sa s podnetom aj na verejného ochrancu práv.

V prípade odhalenia jeho neregulárneho statusu existuje viacero možností, ako v SR naďalej ostať legálne, líši sa to však prípad od prípadu. Napr. v prípade, že je obeťou obchodovania s ľuďmi alebo pracovného vykorisťovania, môže získať tolerovaný pobyt (viď O2). V prípade rozhodnutia o administratívnom vyhostení mu môže byť predĺžená lehota na vycestovanie, ak je v SR potrebný na účely ďalšieho konania, alebo mu nemusí byť udelený zákaz vstupu, aby sa do SR v prípade potreby mohol vrátiť.⁸⁶

V prípade iných kategórií obetí/svedkov trestných činov sa neupravuje špecificky pobyt takýchto osôb. Zároveň je však potrebné uviesť, že v takýchto prípadoch by sa v súvislosti s návratom preferoval napr. asistovaný dobrovoľný návrat, návratové rozhodnutie bez uloženia zákazu vstupu a pod. Doposiaľ však ÚHCP P PZ takéto prípady nezaznamenal.⁸⁷

O17. Sú vo vašej členskej krajine implementované nejaké projekty alebo programy asistovaných dobrovoľných návratov, ktoré špeciálne predpokladajú podporu v prístupe k službám v hostujúcom štáte, teda pred odchodom dlhodobého neregulárneho migranta?

Áno

Nie

Ak áno, opíšte.

V SR program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií (AVRR) implementuje IOM⁸⁸. V rámci programu sa poskytuje návratové poradenstvo dlhodobým neregulárnym migrantom, ktorí majú záujem o asistovaný dobrovoľný návrat. Poradenstvo zahŕňa aj odporúčanie na iné organizácie, ktoré poskytujú rôzne podporné služby pre túto skupinu osôb (napr. charita, nocľahárne, organizácie poskytujúce právne a sociálne poradenstvo a pod.). Služby v rámci programu AVRR (ako zdravotná starostlivosť, ubytovanie, strava, doprava, šatstvo a pod.) sú poskytované len tým ŠPTK, ktorí sa do programu AVRR registrujú a sú schválení MV SR a ich poskytovanie je limitované na obdobie maximálne 2 týždne pred návratom.

O18. Uvedte, ak sú k dispozícii, maximálne 2 ilustračné a anonymizované príklady (vo forme prípadovej štúdie) opatrení orgánov na centrálnej, regionálnej a miestnej úrovni týkajúce sa prístupu k službám (napr. ubytovanie, zdravotná starostlivosť a pod.).

Vzhľadom na to, že v SR sa poskytovaním služieb neregulárnym migrantom orgány na centrálnej, regionálnej alebo miestnej úrovni významnejšie nevenujú, nie je možné poskytnúť ilustračné príklady z tejto oblasti.

Ako jeden z možných príkladov, ktorý je realizovaný na centrálnej úrovni, je možné uviesť existenciu a činnosť Centra právnej pomoci (CPP)⁸⁹. Na rozdiel od mimovládnych, prípadne medzinárodných organizácií poskytujúcich právne poradenstvo pre cudzincov, je Centrum právnej pomoci štátnou organizáciou so stabilným financovaním (čo často nie je prípad mimovládnych organizácií financovaných na projektovej báze). CPP má takisto široké pokrytie v rámci celej SR.

Základné informácie

Centrum právnej pomoci je štátna rozpočtová organizácia zriadená Ministerstvom spravodlivosti SR na základe zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. CPP poskytuje právnu pomoc občanom, ktorí pre nedostatok finančných prostriedkov nemôžu využívať iné právne služby. Podľa vyššie spomenutého zákona majú prístup k štátom poskytovanej bezplatnej právnej pomoci CPP aj dlhodobí neregulárni migranti. Majú prístup jednak k právnej pomoci v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení a v konaní o zaistení (v týchto veciach aj v konaní pred súdom

⁸⁵ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

⁸⁶ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

⁸⁷ Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

⁸⁸ Program AVRR je financovaný z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti.

⁸⁹ Dotazník CPP zo 7. 10. 2020.

v správnom súdnictve) a tiež prístup k právnej pomoci v konaniach pred súdom SR, pokiaľ sa nachádzajú na území SR, a to v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom SR (v týchto veciach sa poskytuje právna pomoc v konaní pred súdmi všetkým fyzickým osobám nachádzajúcim sa na území SR).

CPP je možné kontaktovať osobne, telefonicky alebo elektronicky. CPP poskytuje právnu pomoc v 15 kanceláriách po celom Slovensku a na 28 konzultačných pracoviskách, ktoré sú organizačne začlenené pod jednotlivé kancelárie CPP.

Proces

Po umiestnení štátneho príslušníka tretej krajiny do ÚPZC, ho ÚPZC bezodkladne poučí o možnosti požiadať o poskytnutie bezplatnej právnej pomoci. Ak štátny príslušník tretej krajiny prejaví záujem o bezplatnú právnu pomoc, vyplní samostatnú žiadosť, ktorú ÚPZC zašle na príslušnú pobočku CPP.⁹⁰ Podľa praktických skúseností s využívaním právnych služieb neregulárnymi migrantmi nachádzajúcimi sa v ÚPZC, sa títo obracajú na CPP najmä vo veci zaistenia, ďalej vo veci administratívneho vyhostenia, menej vo veciach rozhodnutí o odovzdaní do iného štátu a rozhodnutí o azyle. V iných právnych veciach sa štátni príslušníci tretích krajín nachádzajúci sa v ÚPZC na CPP neobracajú.

Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa nenachádzajú v zaistení, sa obracajú na CPP skôr zriedka (v občianskoprávných, pracovnoprávných a rodinnoprávných veciach), pričom CPP nedisponuje štatistikou rozdelenia žiadateľov na občanov SR a iných žiadateľov o právnu pomoc, keďže CPP nekontroluje migračný status žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci ani osôb, ktoré sa dostavia na konzultáciu.

O19. Nastala vo vašej členskej krajine zmena v prístupe dlhodobých neregulárnych migrantov k sociálnym službám, ako je opísané vyššie, v dôsledku zavedených opatrení v súvislosti s pandémiou COVID-19?

Áno

Nie

Ak áno, opíšte, uveďte všetky relevantné aspekty a poskytnuté služby, ktoré sú pokryté v otázkach O10 až O17.

Tak ako pre občanov SR, aj pre štátnych príslušníkov tretích krajín, či už tých, ktorí sa v SR nachádzali legálne, alebo neregulárne, znamenala pandémia COVID-19 a vyhlásenie mimoriadnej situácie vládou SR obmedzenie prístupu k mnohým službám a najmä zo začiatku pandémie k informáciám v cudzom jazyku. Či už vzhľadom na zmenené alebo skrátené otváracie hodiny niektorých úradov, dodržiavanie hygienických opatrení, prístup k dezinfekcii, ochranným prostriedkom, pitnej vode, alebo vzhľadom na zákaz združovania sa, obmedzenie ubytovacích služieb a pod.

Neregulárnym migrantom, ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate, ale návrat nie je možné vykonať a nachádzajú sa v zaistení, boli a sú aj naďalej, v obmedzenej miere, poskytované doplnkové služby zo strany SHR v ÚPZC v rámci projektu KOMPAS III (viď aj O24). Boli zrušené viaceré služby a aktivity hromadného charakteru vzhľadom na hygienické opatrenia (napr. muzikoterapia, arteterapia, voľnočasové aktivity). Všetci štátni príslušníci tretích krajín nachádzajúci sa v ÚPZC boli povinne testovaní a v prípade pozitívneho nálezu museli ísť do karantény v samostatnej časti zariadenia. Tým jednak stratili prístup k poskytovaným službám, a zároveň samotné zariadenie narážalo na kapacitné limity.⁹¹ V tomto období sa návraty väčšinou nevykonávali, resp. vykonávali sa len v obmedzenej miere vzhľadom na aktuálnu pandemickú situáciu a dostupnosť dopravného spojenia.

O20. Je vo vašej členskej krajine dostupný nejaký výskum týkajúci sa prístupu neregulárnych migrantov k právam a službám vymenovaným vyššie (realizovaný relevantnými orgánmi, akademikmi alebo mimovládnyimi organizáciami a pod.)?

⁹⁰ Metodika postupu vo veciach administratívneho vyhostenia cudzinca, zotrvania štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR, asistovaného dobrovoľného návratu a zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny. Príloha k rozkazu riaditeľa ÚHCP P PZ č. 25/2019.

⁹¹ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020 a so SHR 8. 10. 2020.

Áno

Nie

Ak áno, opíšte hlavné zistenia a závery takéhoto výskumu a uveďte zdroje.

Vo všeobecnosti sa v SR autori nevenujú vo výraznejšej miere otázkam neregulárnych migrantov a ich prístupu k rôznym službám, čiastočne boli niektoré otázky rozpracované v predchádzajúcich štúdiách EMN.⁹² V roku 2011 Liga za ľudské práva vydala publikáciu Zaistenie a alternatívy k zaisteniu.⁹³

V júni 2020 vydala Liga za ľudské práva publikáciu Analýza situácie a odporúčania vo vzťahu k nastaveniu azylovej, migračnej a integračnej politiky SR, v rámci ktorej pojednáva i o neregulárnej migrácii a zaistení.⁹⁴

V spolupráci s partnerskými organizáciami z krajín strednej Európy (Poľsko, Česká republika, Rumunsko, Maďarsko) implementovala Liga za ľudské práva projekt Za práva migrantov bez dokladov v strednej Európe (2014/2015) zameraný na ochranu tejto skupiny migrantov pred pracovným vykorisťovaním a zvýšením vedomostí o ich právach vyplývajúcich zo smernice, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov (2009/52/ES).⁹⁵

Kapitola 2. 2: Mechanizmy spolupráce medzi centrálnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi

O21. Zaviedli vo vašej členej krajine štátne orgány na centrálnej úrovni špeciálne opatrenia (legislatívne, administratívne, praktické) na pomoc regionálnym alebo miestnym orgánom, aby boli pripravené na pomoc alebo vedeli pomôcť dlhodobým neregulárnym migrantom na svojom území?

Ako bolo uvedené v odpovedi O5a a O5b väčšina stretnutí medzi centrálnymi a regionálnymi/miestnymi orgánmi sa realizuje podľa potreby skôr vo forme poradenstva v kontexte zamestnávania alebo vzdelávania.

Monitorovanie a následné opatrenia pre dlhodobých neregulárnych migrantov

Stručne opíšte (i) opatrenia, (ii) predpokladaný dopad a (iii) spolupracujúce organizácie (národné orgány, mestá, odborníci, atď.).

ÚHCP P PZ organizuje podľa potreby preventívne školiace stretnutia v regiónoch a mestách s matrikami a úradmi práce k predchádzaniu neregulárnej migrácie.⁹⁶

ÚHCP P PZ realizuje kontinuálne už niekoľko rokov vzdelávacie aktivity pre zamestnancov zapojených do procesu politiky návratov, a to formou školení, ktoré zabezpečujú zvýšenie ich odbornosti v tejto oblasti. Školenie je priamo zamerané na preškolenie policajtov a zamestnancov tých orgánov štátnej správy, ktoré plnia úlohy a sú súčasťou politiky návratov cudzincov na území SR.

ÚHCP P PZ realizuje pravidelné vzdelávanie policajtov v rámci interného systému MV SR. Policajti majú tiež možnosť sa zúčastniť rôznych vzdelávacích aktivít realizovaných zo strany externých subjektov, napr. ide

⁹² Ako napr. Osvedčená prax pri návratoch a reintegrácii nelegálnych migrantov: zákazy vstupu a využívanie readmisných dohôd členskými štátmi voči tretím krajinám (2014), Zaistenie a alternatívy k zaisteniu v kontexte imigračných politik (2014), Efektívnosť návratov v EÚ (2017). Dostupné na www.emn.sk (stiahnuté 13. 10. 2020).

⁹³ Dostupné na https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/74-zaistenie_a_alternativy_k_zaisteniu_v_slovenskej_republike_-_narodna_sprava.pdf (stiahnuté 13. 10. 2020).

⁹⁴ Analýza bola spracovaná v rámci projektu Migračný kompas. Nenávratný finančný príspevok bol poskytnutý z prostriedkov Operačného programu Efektívna verejná správa z Európskeho sociálneho fondu. Dostupné na https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/961-Analyza_ju%CC%81n%202020.pdf (citované 5. 11. 2020).

⁹⁵ V rámci projektu bola vydaná publikácia Unprotected Migrant workers in an irregular situation in Central Europe (december 2014) dostupné na http://www.old.hrl.sk/sites/default/files/files_downloads/unprotected_report.pdf (citované 5. 11. 2020).

Projekt bol financovaný z Európskeho programu pre integráciu a migráciu (EPIM).

⁹⁶ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9.10.2020.

o školiace aktivity a semináre organizované mimovládnyimi organizáciami, Inštitútom pre verejnú správu a pod.

Výmena informácií medzi orgánmi na centrálnej a miestnej úrovni ohľadom dlhodobých neregulárnych migrantov

Stručne opíšte (i) opatrenia, (ii) predpokladaný dopad a (iii) spolupracujúce organizácie (národné orgány, mestá, odborníci, atď.).

ÚHCP P PZ organizuje operatívne stretnutia s orgánmi na lokálnej úrovni, kde sa diskutujú rôzne otázky z oblasti migrácie vyplývajúce z legislatívy alebo aplikačnej praxe, v prípade potreby aj z oblasti neregulárnej migrácie.

Poradenstvo alebo iná forma zavedenej praxe poskytnutá regionálnym a miestnym orgánom, ako pomáhať dlhodobým neregulárnym migrantom (napr. tréningy, písomné inštrukcie, smernice, iné)

Stručne opíšte (i) opatrenia, (ii) predpokladaný dopad a (iii) spolupracujúce organizácie (národné orgány, mestá, odborníci, atď.).

Vid' odpovede vyššie ako aj odpovede na otázky O5a a O5b.

Iné opatrenia

Stručne opíšte (i) opatrenia, (ii) predpokladaný dopad a (iii) spolupracujúce organizácie (národné orgány, mestá, odborníci, atď.).

V rámci svojej činnosti spolupracuje ÚHCP P PZ s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pri vysielaní zamestnancov na Zastupiteľské úrady SR v zahraničí a pri školení vyslaných zamestnancov. Spolupráca prebieha aj na úrovni policajných pridencov SR v zahraničí, ako aj pridencov vyslaných do SR z iných krajín. Spolupráca prebieha aj v rámci miestnej schengenskej spolupráce a s imigračnými dôstojníkmi ČS EÚ v krajinách pôvodu.

O22. Spolupracujú vo vašej členskej krajine miestne orgány na horizontálnej úrovni (v rámci sietí miestnych orgánov) pri príprave spoločných programov alebo výmene skúseností v oblasti poskytovania pomoci dlhodobým neregulárnym migrantom?

Áno

Nie

Ak áno, uveďte príklady:

Okrem projektov opísaných vyššie v O5a a O5b, ktoré sa realizujú v kontexte integrácie cudzincov v SR, neprebíha spolupráca na horizontálnej úrovni medzi miestnymi orgánmi v oblasti poskytovania služieb neregulárnym migrantom.

O23. Boli uverejnené nejaké štúdie alebo výskum týkajúci sa efektívnosti niektorého z prijatých opatrení, ktoré boli uvedené v otázke O21?

Áno

Nie

Ak áno, uveďte referencie a stručne opíšte štúdie alebo výskum:

Kapitola 2. 3: Dobrá prax

O24. Aké sú príklady dobrej praxe v oblasti politik týkajúcich sa dlhodobých neregulárnych migrantov?

Pre každý príklad dobrej praxe opíšte, (a) pre koho konkrétne ide o dobrú prax (tvorcovia politik, organizácie, iní aktéri), (b) prečo sa to považuje za príklad dobrej praxe, (c) či vyhodnotenie toho,

že ide o dobrú prax, pochádza od expertov (akých), z prieskumu, hodnotiacich správ, fokusových skupín alebo iných zdrojov (uvedte akých).

Poskytovanie služieb (ubytovanie, zdravotná starostlivosť, iné opatrenia):

Stručne vysvetlite:

Ako príklad dobrej praxe v oblasti poskytovania komplexných služieb neregulárnym migrantom uvádzame už vyššie spomínaný (O7b a O15a) projekt Slovenskej humanitnej rady KOMPAS III⁹⁷, vzhľadom na to, že žiadny iný orgán alebo organizácia neposkytuje v SR neregulárnym migrantom služby v takejto komplexnej podobe.⁹⁸ Projekt je financovaný z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti a nadväzuje na úspešné projekty KOMPAS a KOMPAS II. Cieľom projektu je poskytovanie komplexných služieb pre klientov a nastavenie rovnakých podmienok v zariadeniach ÚHCP P PZ v rámci celého územia SR a zlepšovanie životných podmienok štátnych príslušníkov tretích krajín umiestnených v jednotlivých zariadeniach ÚHCP v SR s dôrazom na zraniteľné skupiny. V rámci projektových aktivít je štátnym príslušníkom tretích krajín v ÚPZC poskytované sociálne a psychologické poradenstvo, zabezpečované sú voľnočasové aktivity a vzdelávanie (výučba slovenského jazyka a kultúrnej orientácie), poskytuje sa doplnková zdravotná starostlivosť a materiálna pomoc, ako aj tlmočenie a preklady. Ako bolo uvedené v O7b, od roku 2013 sa rozšírila pomoc aj na štátnych príslušníkov tretích krajín prepustených z ÚPZC po dobu 60 dní od prepustenia so špeciálnym zameraním na zraniteľné osoby. Pomoc týmto osobám sa poskytuje v rozsahu základnej starostlivosti (poskytnutie základných potrieb na dôstojný život, ako sú hygienické potreby, nevyhnutná zdravotná starostlivosť, príspevok na stravu, poskytnutie finančných prostriedkov na administratívne výdavky, zabezpečenie nízkoprahového ubytovania, cestovné, terénna sociálna starostlivosť), a to vždy na základe konzultácie a súhlasného stanoviska ÚPZC. Služby sú zamerané na všetkých cudzincov umiestnených resp. prepustených z ÚPZC, nielen tých, u ktorých návrat nie je možný či už zo zákonných, alebo praktických dôvodov.

Potrebné je spomenúť aj aktivity Ligy za ľudské práva (bližšie opísané v O7b), ktorá sa otázke neregulárnym migrantov venuje dlhodobo a poskytuje im komplexné právne poradenstvo a pomoc, najmä ako pro bono aktivitu.⁹⁹ Liga za ľudské práva spracovala na túto problematiku niekoľko analýz a dokumentov, najmä s ohľadom na ŠPTK v zaistení (pozri bližšie O20).

Výmena informácií medzi národnými a miestnymi orgánmi ohľadom dlhodobých neregulárnym migrantov

Stručne vysvetlite:

Vid' odpovede na otázky O5a a O5b ako aj O21.

Výmena informácií medzi členskými krajinami EÚ

Stručne vysvetlite:

V praxi sa osvedčila výmena informácií v rámci miestnej schengenskej spolupráce, ako aj spolupráca s imigračnými dôstojníkmi členských štátov EÚ v krajinách pôvodu, ktoré sú zdrojom neregulárnej migrácie. Efektívna spolupráca je realizovaná aj prostredníctvom spoločných kontaktných pracovísk a prostredníctvom policajných pridelencom.¹⁰⁰

Iné príklady dobrej praxe

Stručne vysvetlite:

⁹⁷ Projekty Kompas a Kompas II, financované z fondov EÚ, boli ukončené. Projekt Kompas III, financovaný z Fondu EÚ pre vnútorné záležitosti, je implementovaný do 31. 12. 2021.

⁹⁸ Ide o vlastné hodnotenie, ktoré vyplynulo zo zbierania údajov a informácií k tejto štúdii.

⁹⁹ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

¹⁰⁰ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

Kapitola 3: Spôsoby ukončenia dlhodobého neoprávneného pobytu

O25. Aké sú vo vašej členskej krajine k dispozícii možnosti pre dlhodobých neregulárnych migrantov ukončiť svoj nelegálny štatút (napr. návrat, legalizácia pobytu, iné)? Ktoré sa uprednostňujú?

Možnosti ukončenia neregulárneho pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny sú bližšie opísané v O2. Všetky možnosti legálnych pobytov, ktoré je v prípade neregulárneho postavenia možné získať, sú udeľované len za veľmi špecifických podmienok, a preto sa v zásade návrat javí ako najschodnejšia cesta vyriešenia neregulárneho postavenia.¹⁰¹

Kapitola 3.1: Opatrenia na presadzovanie návratu alebo odradenia od neoprávneného pobytu

O26. Aké opatrenia sú vo vašej členskej krajine k dispozícii špeciálne pre dlhodobých neregulárnych migrantov, ktorých cieľom je presadzovanie návratu alebo odrádzanie od neoprávneného pobytu (napr. obmedzený prístup k základným službám alebo špeciálnym programom pre štátnych príslušníkov tretích krajín nachádzajúcich sa dlhodobo v krajine nelegálne, špeciálna spolupráca orgánov na centrálnej regionálnej a miestnej úrovni).

V odpovedi neuvádzajte opatrenia priamo súvisiace s výkonom rozhodnutia o vyhostení ako napr. AVR alebo iné stimuly návratu. Sú predmetom iných štúdií.

Vzhľadom na to, že v SR nemajú neregulárni migranti prístup k žiadnym službám, ktoré by im výrazným spôsobom pomohli v ich zraniteľnom postavení, je už tento samotný fakt silným faktorom pre hľadanie riešenia v návrate. V prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol udelený inštitút zotrvania (pozri bližšie O2), je samotný status nastavený tak, aby motivoval k návratu.¹⁰² Štátni príslušníci tretích krajín s týmto statusom sa nemôžu v SR zamestnať a nemôžu ani podnikať, nemajú prístup k verejnemu zdravotnému poisteniu a často im chýbajú platné doklady¹⁰³. Takisto o prechodný pobyt alebo trvalý pobyt (okrem výnimiek uvedených v O2) môžu požiadať len mimo územia SR na zastupiteľskom úrade SR v zahraničí.

O27a. Aké sú identifikované príklady dobrej praxe vo vašej členskej krajine, ktorých cieľom je presadzovanie návratu alebo odrádzanie od neoprávneného pobytu dlhodobých neregulárnych migrantov?

Takisto uveďte, (a) pre koho konkrétne ide o dobrú prax (tvorcovia politik, organizácie, iní aktéri), (b) prečo sa to považuje za príklad dobrej praxe, (c) či vyhodnotenie toho, že ide o dobrú prax, pochádza od expertov (akých), z prieskumu, hodnotiacich správ, alebo iných zdrojov (uveďte akých).

Vid' odpoveď na O26. V princípe však SR proaktívne neodrádza od neregulárnej migrácie resp. aktívne nenabáda na návrat do krajín pôvodu.

O27b. Je vo vašej členskej krajine dostupný nejaký výskum týkajúci sa presadzovania návratu alebo odradenia od neoprávneného pobytu (realizovaný relevantnými orgánmi, akademikmi, mimovládnyimi organizáciami, atď.)?

- Áno
 Nie

¹⁰¹ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020. Skúsenosti SHR (riadený rozhovor 8. 10. 2020) a MIC IOM s prácou so štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

¹⁰² Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹⁰³ Na základe zákona o pobyte cudzincov (§ 74 ods. 2a), prípadne aj b), vydá policajný útvar ŠPTK cudzinecký pas, ktorý slúži a oprávňuje ŠPTK prioritne na vycestovanie a návrat z/do SR. Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

Ak áno, uveďte hlavné zistenia a závery takého výskumu a poskytnite kompletne referencie k zdroju.

O28. Ak je to možné, uveďte konkrétny/e príklad(y) dobrej praxe/opatrenia, ktorých cieľom je presadzovanie návratu alebo odrádzanie od neoprávneného pobytu, ktoré boli prijaté orgánmi na (a) centrálnej úrovni, (b) regionálnej úrovni a/alebo (c) miestnej úrovni. Uveďte maximálne 2 príklady vo forme anonymizovanej prípadovej štúdie.

Nevzťahuje sa.

Kapitola 3.2: Možnosti legalizácie pobytu určené špecificky pre dlhodobých neregulárnych migrantov

O29. Existujú vo vašej členskej krajine špeciálne pre dlhodobých neregulárnych migrantov možnosti legalizácie/regularizácie ich pobytu (napr. špeciálny štatút/povolenie na pobyt, špeciálna regularizačná schéma na národnej úrovni, alebo sú takéto možnosti k dispozícii ako súčasť systému povolení na pobyt, ktorý je dostupný všetkým migrantom)?

Ak áno, stručne opíšte kritériá, ktoré sa berú do úvahy (napr. integrácia na pracovnom trhu, dĺžka pobytu, jazykové znalosti, čistý register trestov, sociálne a rodinné väzby, vstup do krajiny ako maloletý):

V SR neexistujú špeciálne schémy na legalizáciu pobytu dlhodobých neregulárnych migrantov. Možnosti legalizácie pobytu sú opísané v O2, avšak tieto statusy je možné udeliť aj iným štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí spĺňajú podmienky na jeho udelenie.

O30a. Aké príklady dobrej praxe boli vo vašej členskej krajine identifikované v súvislosti s legalizáciou/regularizáciou pobytu?

Takisto uveďte, (a) pre koho konkrétne ide o dobrú prax (tvorcovia politik, štátne alebo lokálne orgány, organizácie, migranti, iní aktéri), (b) prečo sa to považuje za príklad dobrej praxe, (c) či vyhodnotenie toho, že ide o dobrú prax, pochádza od expertov (akých), z prieskumu, hodnotiacich správ, alebo iných zdrojov (uveďte z akých).

Tolerovaný pobyt udelený osobe, ktorá je maloletou osobou nájdenou na území SR (§ 58 ods. 1a) zákona o pobyte cudzincov) možno považovať pri splnení podmienok za príklad regularizácie, resp. stabilizácie pobytového statusu. Ak sa takýto maloletý bez sprievodu s udeleným tolerovaným pobytom nachádza na území SR najmenej tri roky, počas ktorých študoval na škole na území SR, môže mu byť udelený trvalý pobyt na 5 rokov (§ 45a ods. 1c) zákona o pobyte cudzincov).

O30b. Je vo vašej členskej krajine dostupný nejaký výskum opisujúci praktické opatrenia/možnosti legalizácie/regularizácie pobytu určeného špecificky pre dlhodobých neregulárnych migrantov (realizovaný relevantnými orgánmi, akademikmi, mimovládnyimi organizáciami, atď.)?

Áno

Nie

Ak áno, uveďte hlavné zistenia a závery takého výskumu a poskytnite kompletne referencie k zdroju.

O31. Ak je to možné, uveďte konkrétny/e príklad(y) dobrej praxe/opatrenia, ktorých cieľom je legalizácia/regularizácia pobytu dlhodobých neregulárnych migrantov, ktoré boli prijaté orgánmi na (a) centrálnej úrovni, (b) regionálnej úrovni a/alebo (c) miestnej úrovni. Uveďte maximálne 2 príklady vo forme anonymizovanej prípadovej štúdie.

Nevzťahuje sa.

Kapitola 3.3: Opatrenia prijaté v reakcii na pandémie COVID-19

O32. Boli vo vašej členskej krajine prijaté opatrenia na ukončenie štatútu dlhodobých neregulárnych migrantov špeciálne v súvislosti s dopadmi pandémie COVID-19 (napr. legalizácia migrantov pracujúcich v špecifických odvetviach)? Opíšte.

SR nezaviedla žiadne špecifické opatrenia na legalizáciu pobytu neregulárnych migrantov v súvislosti s pandemiou COVID-19.

Zákon č. 73/2020 Z. z., ktorý okrem iného novelizoval aj zákon o pobyte cudzincov, upravil však pobyt cudzincov tak, aby cudzinci, ktorí nemôžu z dôvodu krízovej situácie vycestovať a uplynie im pobyt na území SR, boli chránení pred dôsledkami, ktoré by inak ich neoprávnený pobyt vyvolal (viď O8).

Kapitola 4: Výzvy a budúce opatrenia

O33. Akým výzvam v oblasti politík čelí SR v súvislosti s dlhodobými neregulárnymi migrantmi?

Pre každú výzvu takisto opíšte, (a) pre koho konkrétne o výzvu ide (tvorcovia politík, organizácie, iní aktéri), (b) prečo sa to považuje za výzvu, (c) či vyhodnotenie toho, že ide o výzvu, pochádza od expertov (akých), z prieskumu, hodnotiacich správ, alebo iných zdrojov (uvedte z akých).

Poskytovanie služieb (napr. ubytovania, zdravotnej starostlivosti, atď.)

Stručne vysvetlite:

Zo strany inštitúcií a organizácií, s ktorými bolo konzultované vypracovanie tejto štúdie, bolo identifikovaných viacero výziev v súvislosti s poskytovaním služieb pre dlhodobých neregulárnych migrantov. Išlo najmä o:

- poskytovanie komplexných služieb osobám so statusom zotrvania. Ako bolo opísané v Tabuľke 4, týmto ŠPTK zo strany štátu nie sú poskytované takmer žiadne podporné služby¹⁰⁴, čo ich stavia do extrémne zraniteľnej pozície. Okrem individuálneho projektu SHR financovaného z prostriedkov EÚ (viď bližšie O7b a O24), sa iné mimovládne organizácie alebo orgány na miestnej alebo regionálnej úrovni komplexne nezaoberajú poskytovaním služieb pre túto skupinu migrantov.¹⁰⁵ V rámci postavenia týchto osôb ako najviac problematický bol identifikovaný:

a) prístup k zdravotnej starostlivosti a možnosť byť verejne zdravotne poistenou osobou. Zavedenie možnosti verejne zdravotne poistiť takúto osobu sa neplánuje, nakoľko existujú obavy z možného zneužitia tohto poistenia a preukazu poistenca v iných krajinách EÚ.¹⁰⁶ Na druhej strane priame platenie nákladov zdravotnej starostlivosti pri poskytovaní pomoci osobám so statusom zotrvania mimovládnu organizáciou v rámci projektu (aj to len do 60 dní od prepustenia z ÚPZC) sa ukazuje byť ako veľmi nákladné, nesystémové a v prípade úkonov, ktoré si vyžadujú vysoké náklady, aj dlhodobo nerealizovateľné. ŠPTK so statusom zotrvania nemôžu byť zamestnaní alebo podnikatelia, takže aj prístup ku komerčnému poisteniu je pomerne obmedzený;

b) prístup k ubytovaniu. Vychádzajúc zo zákona o pobyte cudzincov je ubytovateľ povinný nahlásiť ubytovanie cudzinca a registrovať ho, na čo potrebuje jeho doklad totožnosti. V prípade osôb so statusom zotrvania je tým pádom prístup k ubytovaniu veľmi oklieštený a ubytovanie im často poskytne len zopár charitatívnych nízkoprahových ubytovní určených primárne ľuďom bez domova;¹⁰⁷

c) absencia regulérnych platných dokladov, na čo je naviazaná väčšina poskytovaných služieb či už ubytovanie, sociálna a zdravotná starostlivosť, alebo aj úkony bežného života, ako napr. založenie a prístup k bankovému účtu, kúpa mobilného telefónu a pod;¹⁰⁸

¹⁰⁴ ÚHCP P PZ preferuje, aby uvedené aktivity boli prioritne hrazené z prostriedkov fondov EÚ aj vzhľadom na veľmi nízky počet kategórie takýchto osôb.

¹⁰⁵ Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020. Konzultácie v rámci IOM (MIC IOM a program AVRR).

¹⁰⁶ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹⁰⁷ Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020.

¹⁰⁸ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

d) nemožnosť sa zamestnať, čo zvyšuje ešte viac zraniteľnosť týchto osôb a náchylnosť k nelegálnemu zamestnávaniu, príp. pracovnému vykorisťovaniu;¹⁰⁹

- na lokálnej úrovni je problém vnímaný skôr komplexne a ako výzva bola identifikovaná absencia všeobecných metodík a postupov na prácu s touto skupinou osôb,¹¹⁰ ako aj následné preplácanie prípadných služieb, ktoré by takýmto ŠPTK boli na lokálnej úrovni poskytnuté, ak by si ich neboli schopní sami uhradiť¹¹¹;
- zo strany mimovládneho sektora bola ako výzva ďalej identifikovaná nedostatočná funkčnosť a dostupnosť alternatív k zaisteniu pre zraniteľné osoby a rodiny s deťmi, najmä pokiaľ ide o prístup k ubytovaniu a k zdravotnej starostlivosti. Neexistuje možnosť dočasného umiestnenia týchto osôb napríklad do ubytovacieho zariadenia v pôsobnosti štátu.¹¹²

☒ Výzvy pri výmene informácií a/alebo spolupráci medzi národnými a miestnymi orgánmi v otázkach týkajúcich sa dlhodobých neregulárnych migrantov

Stručne vysvetlite:

Ako jedna z hlavných výziev bola identifikovaná absencia stálej platformy na pravidelnú výmenu informácií z tejto oblasti medzi orgánmi na centrálnej a miestnej úrovni, monitorovanie situácie a identifikácia problémov.¹¹³

Takisto absentuje znalosť lokálnej situácie o pobyte a pohybe cudzincov zo strany cudzineckej polície, keďže oddelenia cudzineckej polície sa nachádzajú len v 13 mestách v rámci SR a pokrývajú tak veľké územia.¹¹⁴

☒ Výzvy pri výmene informácií medzi členskými krajinami EÚ

Stručne vysvetlite:

Na úrovni EÚ je výzvou nejednotná dĺžka uchovávanía údajov o pohybe a pobyte cudzincov na národnej úrovni v jednotlivých štátoch EÚ. V dôsledku ochrany osobných údajov sa mnohé dáta mažu z databáz veľmi rýchlo a následne pri preskúvaní prípadov, je ťažké sa k nim späť dostať. Na úrovni EÚ absentuje centrálny register uchovávanía údajov o pobyte cudzincov.¹¹⁵

☒ Iné výzvy (napr. iné opatrenia uvedené v kapitole 3)

Stručne vysvetlite:

Na lokálnej úrovni bola ako výzva identifikovaná situácia úmrtia cudzinca na území mesta. Je nedostatok informácií, ako postupovať v takom prípade.¹¹⁶

Na úrovni mimovládneho sektora bol ako výzva identifikovaný dlhodobý status neregulárnosti, v ktorom sa nachádzajú ŠPTK bez štátneho občianstva, bez reálnejšej možnosti zregularizovania svojho postavenia. Liga za ľudské práva napr. v tejto súvislosti navrhuje zavedenie konania pre určenie statusu osoby bez štátnej príslušnosti (tzv. statelessness determination procedure), ktorá by mohla napomôcť k uznaniu aj neregulárnych migrantov za osoby bez občianstva a priznanie im právneho postavenia, pobytu a práv, ktoré im vyplývajú z Dohovoru o postavení osôb bez štátnej príslušnosti. Existencia konania na riadne preskúmanie toho, či ide o osobu bez štátneho občianstva a priznanie statusu osoby bez štátnej príslušnosti, by im umožnila jednoduchšie získať pobyt, pracovať a zlepšiť tak svoju situáciu dlhodobej zraniteľnosti, v ktorej sa nachádzajú.¹¹⁷

¹⁰⁹ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

¹¹⁰ Dotazník od mesta Banská Bystrica z 8. 10. 2020.

¹¹¹ Dotazník z Bratislavského samosprávneho kraja z 15. 10. 2020.

¹¹² Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

¹¹³ Dotazník od mesta Banská Bystrica z 8. 10. 2020 a Združenia SK 8 z 22. 10. 2020. Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹¹⁴ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹¹⁵ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹¹⁶ Dotazník od mesta Banská Bystrica z 8. 10. 2020.

¹¹⁷ Riadený rozhovor s Ligou za ľudské práva 4. 11. 2020.

O34. Akým výzvam čelí vaša členská krajina v oblasti politik v súvislosti s dlhodobými neregulárnymi migrantmi v období dopadov pandémie COVID-19?

Výzvy súvisiace s dlhodobými neregulárnymi migrantmi v oblasti politik počas pandémie COVID-19 neboli identifikované. Výzvy sa týkali najmä praktického výkonu návratov (viď O35).

O35. Aké sú výzvy vo vašej členskej krajine v oblasti presadzovania návratu alebo odrádzania od neoprávneného pobytu dlhodobých neregulárnych migrantov? Opíšte ďalšie výzvy špeciálne spojené s reakciou na dopady pandémie COVID-19.

Výzvy počas pandémie COVID-19 súviseli najmä s realizáciou samotných návratov. Počas pandémie koronavírusu boli nútené návraty realizované, iba ak to okolnosti dovoľovali. Realizácia návratov bola ovplyvnená najmä externými faktormi, akými je spolupráca s tretími krajinami pri procese návratu, dostupnosť letov, opatrenia prijaté SR a tretími krajinami s cieľom zastaviť šírenie COVID-19.

Asistované dobrovoľné návraty boli poskytované prípad od prípadu v závislosti od individuálnej situácie každého človeka, od dostupnosti dopravných spojení (napr. nedostatok letov) a od aktuálnej situácie v SR a v krajinách tranzitu ako aj v cieľovej krajine.

O36. Aké sú v SR výzvy identifikované v súvislosti s legalizáciou/regularizáciou pobytu dlhodobých neregulárnych migrantov? Opíšte ďalšie výzvy špeciálne spojené s reakciou na pandémiu COVID-19.

Možnosti legalizácie pobytu sú opísané v O2. V týchto prípadoch (napr. podanie žiadosti o pobyt na miestne príslušnom oddelení cudzineckej polície), čelili dlhodobí neregulárni migranti rovnakým obmedzeniam ako akíkoľvek iní cudzinci, napr. že oddelenia cudzineckej polície pracovali len v obmedzenom režime (upravené stránkové hodiny). V súčasnosti sú žiadosti prijímané len pre elektronicky objednaných klientov okrem výnimiek, ak ide o podanie žiadosti v prípadoch hodných osobitného zreteľa alebo z humanitárnych dôvodov. Pri vstupe do budov jednotlivých oddelení treba dodržiavať ochranu tváre, mať rúško a podrobiť sa kontrole zo strany pracovníkov polície.¹¹⁸

O37. Podľa názoru aktérov na centrálnej alebo miestnej úrovni vo vašej členskej krajine, aké opatrenia by mohli byť prijaté na úrovni EÚ na podporu členských štátov v oblasti efektívnej spolupráce a prekonania výziev v súvislosti s dlhodobými neregulárnymi migrantmi?

Na úrovni EÚ by pomohli opatrenia na zefektívnenie návratovej politiky (pri dodržiavaní ľudských práv a dôstojnosti).¹¹⁹

Výmena príkladov dobrej praxe pri riešení situácie dlhodobých neregulárnych migrantov a prípadne spolufinancovanie relevantných opatrení v oblasti poskytovania služieb pre túto skupinu osôb zo strany EÚ by mohli byť nápomocné pri riešení tejto témy.¹²⁰

Kapitola 5: Záver

Neregulárna migrácia je v SR od roku 2015, teda za posledných päť rokov, pomerne stabilná, výrazné zmeny nenastali ani počas migračnej situácie v rokoch 2015 a 2016. Slovenská republika je stále prevažne tranzitnou krajinou, počty nelegálnych prekročení štátnej hranice sú v tomto období ročne v priemere okolo 300 osôb. Viac neregulárnych migrantov je zaznamenaných v prípade neoprávneného pobytu, kde sa počty pohybujú v priemere okolo 2 500 osôb ročne.¹²¹ V oblasti neregulárnej migrácie dochádza najčastejšie k snahám o zneužitie legálnych spôsobov vstupu na územie SR, akými sú najmä účelové získanie pobytu s cieľom podnikania, zlúčenia rodiny, štúdia a účelové manželstvá, ako aj fiktívne zakladanie obchodných

¹¹⁸ <http://www.minv.sk/?uradne-hodiny-ocp-pz> (citované 3. 11. 2020) a <https://www.mic.iom.sk/sk/novinky/639-covid-19-opatrenia.html#OCP> (citované 3. 11. 2020).

¹¹⁹ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹²⁰ Riadený rozhovor so SHR 8. 10. 2020.

¹²¹ Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 a prvý polrok roka 2020. Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

spoločností, vystavovanie pozvaní pre cudzincov a zabezpečovanie fiktívnych potvrdení o vysokoškolskom štúdiu v SR.¹²²

Ako však už bolo uvedené, vzhľadom na pomerne nízke počty dlhodobých neregulárnych migrantov (primárne ŠPTK so statusom zotrvania) sa v SR na politickej alebo legislatívnej úrovni nerieši problematika služieb, ktoré sú im poskytované. Neregulárna migrácia a status neregulárnych migrantov je predmetom diskusie len veľmi úzkeho okruhu odborníkov pôsobiacich v mimovládnom sektore s orgánmi štátnej správy, najmä s Ministerstvom vnútra SR. Na regionálnej alebo miestnej úrovni táto otázka nie je riešená vôbec a okrajovo sa vyskytuje len v kontexte opatrení v oblasti zamestnávania a integrácie cudzincov alebo riešenia problematiky zraniteľných skupín. Vo všeobecnosti, legislatíva SR v oblasti neregulárnej migrácie je v úplnom súlade s európskou legislatívou a zároveň sa SR aktívne a neustále podieľa na ďalšom riešení nelegálnej migrácie na európskej úrovni.¹²³

V SR sú dlhodobí neregulárni migranti vo veľmi zraniteľnom postavení. Až na výnimočné prípady, keď majú možnosť získať buď tolerovaný, alebo trvalý pobyt, ostávajú v SR na tzv. inštitúte zotrvania, ktorý im neumožňuje vstupovať do pracovnoprávných vzťahov alebo podnikáť. Tieto osoby so statusom zotrvania nie sú zo zákona verejne zdravotne poistené, takže by si v zásade krytie zdravotných výdavkov mohli zabezpečiť len na základe komerčného zdravotného poistenia, ktoré si však nemôžu dovoliť či už z finančného hľadiska, alebo z dôvodu absencie platných dokladov. Veľmi oklieštený je aj ich prístup k sociálnym dávkam, ubytovaniu alebo vzdelávaniu. Jediné služby, ktoré sú im v zásade poskytované za podmienok ako občanom SR, je prístup k právnomu poradenstvu prostredníctvom Centra právnej pomoci. Poradenské služby, či už ide o právne, alebo sociálne poradenstvo, sú poskytované aj viacerými neziskovými organizáciami alebo IOM. Na lokálnej úrovni neexistujú špecifické aktivity alebo ciele služby pre túto skupinu migrantov. Vzhľadom na takto legislatívne nastavené podmienky postavenie dlhodobých neregulárnych migrantov a skúsenosti z praxe sa v ich prípade ako najschodnejšia cesta riešenia ich postavenia javí návrat do krajiny pôvodu.

Čo sa týka postavenia neregulárnych migrantov, o ktorých úrady nevedia, a ich prístupu k službám, tam je potrebné skonštatovať, že takmer všetky služby (okrem spomínaného právneho poradenstva) sú naviazané na platné doklady totožnosti, čo migrantov v neregulárnom postavení vylučuje z využívania akýchkoľvek služieb. V tejto súvislosti je potrebné tiež uviesť, že takýto neregulárny migrant porušuje zákon a musí byť riešený v zmysle národnej legislatívy.¹²⁴

Takéto zraniteľné postavenie neregulárnych migrantov je spojené s mnohými výzvami, akými sú napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti alebo zabezpečenie bežných životných potrieb, ktoré nie sú kryté až na výnimočné situácie ani orgánmi na centrálnej a lokálnej úrovni. Služby takéhoto charakteru, aj keď s mnohými limitmi, sú poskytované len neziskovými organizáciami, ktoré majú len obmedzené zdroje financovania, napr. z fondov EÚ v rámci aktuálnych projektov. Ani v prípade nastavenia EÚ fondov zameraných na štátnych príslušníkov tretích krajín nie sú služby poskytované neregulárnym migrantom definované ako cieľové aktivity.

S výnimkou maloletých bez sprievodu, ktorí študujú aspoň 3 roky na škole v SR, ktorým po tolerovanom pobyte môže byť v SR udelený trvalý pobyt, SR v prípade akejkoľvek kategórie neregulárnych migrantov nemá zavedené žiadne regularizačné mechanizmy. Neregulárni migranti na riešenie svojej situácie, až na pár výnimiek, nemôžu na území SR požiadať o prechodný alebo trvalý pobyt. Môžu o ne žiadať len mimo územia SR na zastupiteľskom úrade v zahraničí.

V situácii neregulárnej migrácie je takisto potrebné vziať do úvahy fakt, že tieto osoby môžu byť aj osoby, ktoré sú v situácii závislosti, sú obeťami obchodovania s ľuďmi, nútenej práce, alebo iného nelegálneho konania, kde sa nemuseli ocitnúť z vlastnej vôle¹²⁵, čo rozširuje komplexnosť problematiky neregulárnej migrácie.

Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností je návrat často jediným riešením situácie dlhodobého neregulárneho migranta. V SR je dobre etablovaný a funkčný program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií, ktorý neregulárnym migrantom poskytuje možnosť bezpečného návratu a reintegračnej asistencie. O programe AVR sú poskytované informácie zo strany polície v prípade zadržania neregulárneho

¹²² Správa o činnosti SIS za roky 2015, 2016, 2017, 2018 a 2019. Dostupné na <https://www.sis.gov.sk/pre-vas/sprava-o-cinnosti.html> (citované 21. 10. 2020).

¹²³ Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

¹²⁴ Informácia od ÚHCP P PZ z 23. 11. 2020.

¹²⁵ Analýza situácie a odporúčania vo vzťahu k nastaveniu azylovej, migračnej a integračnej politiky SR, Liga za ľudské práva, Bratislava, 2020.

migranta v ÚPZC, ale sú dostupné aj na webovej stránke a prostredníctvom iných komunikačných liniek. Cieľom programu AVRR a poskytovaných informácií však nie je presvedčať migrantov, aby sa vrátili do krajiny pôvodu. Rozhodnutie o návrate do krajiny pôvodu však musí každý ŠPTK urobiť sám.

Z toho vyplýva, že SR nemá zavedené žiadne mechanizmy propagovania návratov alebo odradenia od neregulárnej migrácie.

SR tieto opatrenia považuje z vnútroštátneho hľadiska za dostatočné a nateraz vyhovujúce. Ako potrebu vníma prípadné zlepšenie komunikácie s inými štátmi EÚ v oblasti uchovávania dát o migrantoch, prípadne zavedenie celoeurópskej databázy vydaných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín.¹²⁶

Na miestnej a regionálnej úrovni v rámci SR takisto nie je akútna potreba meniť momentálny stav, keďže neregulárnu migráciu momentálne nevnímajú ako naliehavý problém.¹²⁷ Z toho dôvodu by bolo vhodné mať pripravené strategické materiály, prípadne manuály a postupy, ktoré by v čase, ak by došlo k zvýšenému tlaku neregulárnej migrácie, pomohli samosprávam situáciu riešiť.¹²⁸ Takisto by bolo vhodné zvýšiť informovanosť o tejto téme zo strany centrálnych orgánov smerom k samosprávam – s cieľom byť pripravený na možné budúce výzvy v tejto oblasti.¹²⁹

¹²⁶ Riadený rozhovor s ÚHCP P PZ 9. 10. 2020.

¹²⁷ Dotazník mesta Banská Bystrica z 7. 10. 2020 a dotazník z Bratislavského samosprávneho kraja z 15. 10. 2020.

¹²⁸ Dotazník mesta Banská Bystrica z 7. 10. 2020.

¹²⁹ Dotazník od Združenia SK8 z 22. 10. 2020.